

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Inšpektorat oddelk: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42. Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118. IZKljučno zastopstvo za oglašje iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUVENTRO

Izba vsak dan razen ponedeljke. Naročnina vsakega meseca Lir 18.—, za inozemstvo pa Lir 22.80. Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Rokopisi se ne vračajo. CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Uspešno zaključeni spopadi oklopnih sil

Večje število Novozelancev ujetih — Spet sestreljenih 25 sovražnih letal — Bombardirane rafinerije v Haifi

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 4. septembra naslednje 830. vojno poročilo: V Egiptu so se spopadi oklopnih sil zaključili za nas uspešno. Sovražnik je spet izgubil nekaj tankov in zajetih je bilo večje število Novozelancev. Letalstvo Osi je srdito napadalo zbirališča britanskih čet in avtomobilskih vozil. Nekaj sovražnih izvidniških oddelek, ki ga je napad presenetil, je bil uničen. Italijanski in nemški lovci so v srditih bojih sestrelili 25 letal. Skupina naših dolgoprožnih letal je bombardirala področje rafinerij v Haifi in povzročila požare ter zadela neki tovorni vlak. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Na neki točki naše postrojbe je neka naša patrulja izvedla drzno akcijo. Patrulja je dosegla Don, dospela na vzhodno obrežje reke in napadla nekaj postojank sovražnega lahkega topništva. Izločila je iz borbe topničarje, nakar so naši hrabri pešaki razstrelili baterije ter se nepoškodovani vrnili na desno obrežje reke. Naši letalski oddelki so krepko podpirali operacije čet. Izvidniška letala so izvedla polete nad kraje, ki so kakih 100 km oddaljeni od Dona in so opazovala gibanje sovražnih enic. Izvedene so bile učinkovite akcije razprševanja in bombardiranja. Lovci so bili na dolgih patroljnih poletih ter so onemogočili akcije posameznih nasprotnih letal.

Ponovno odlikovanje letalskega poveljnika ob Donu

S fronte ob Donu, 3. sept. a. Pred zadnjimi zmagovitimi operacijami v odseku Dona postrojenih italijanskih čet je bilo letalstvo naše armade v Rusiji izredno aktivno pri podpiranju operacij na kopnem. Lovci, izvidniki, transportna letala so v plemeniti tekmi junastva in posvečanja neumorno delovali, da bi olajšali zelo težavno nalogo naše pehote in so kar najbolj pripomogli k zmagovitemu poteku borbe. Obstreljevanje s strojnimi iz nižine, izvidniški poleti so bili dostikrat odločilni ter so preprečili iznenaditev ob napadih sovražnika. Mogočni transportni trimotorniki, ki so pristajali v bližini črt, so naglo odvažali težko ranjene. Pri tem je dajal kakor vedno vzglad poveljujoči general, ki je prihajal na frontnih črtah najbližja letališča in dajal potrebna povelja za operacije. General Enrico Pezzi, ki je bil že odlikovan z železnim križem I. razreda zaradi uspešnega sodelovanja našega letalstva z nemškimi oddelki na vzhodni fronti je bil odlikovan z najvišjo srebreno kolajno z naslednjo motivacijo:

»Kot poveljnik italijanskega letalstva v Rusiji je vzgleden v vzpodbujanju in letalskem delovanju. Vedno je med piloti, v zraku in na letališčih, ob nevarnostih, ki groze od sovražnika ter je v vrsti drznih akcij dokazal kako koristen je vzgled preziranja nevarnosti in kako se s takim vzgledom dvigne ugled poveljujočega.«

Izredno razgibano delovanje letalstva

Operacijsko področje, 4. sept. s. Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani v severni Afriki: Delovanje letalstva je bilo tudi večeraj izredno razgibano. Povsod so bila naša letala navzoča in so dajala nasprotniku hude lekcije. V nekem odseku fronte je 18 naših lovcev prestreglo več sovražnih skupin, ki so letele v različnih višinah, da bi se odtegnile naši pozornosti. 12 »Spitfirev« je letelo v višini 8000 metrov, dve skupini »Spitfirev« in »Bostonov« pa v višini 4000 metrov. Sovražna letala je štiti 15 lovcev. Naša lovska letala so napadla in razpršila skupine ter jim je uspelo po srditih letalskih bojih z gotovostjo sestreliti 6 »Spitfirev« in eno letalo tipa »Boston«. Ponovno so bili obstreljevani s strojnimi števili drugi lovci in eno letalo »Boston«. V nekem drugem odseku fronte so naša letala silno bombardirala veliko zbirališče motornih vozil ter povzročila požare in eksplozije, ki jih je bilo mogoče lepo opazovati iz višine. V teku zaščitnega križarjenja nad našimi četami so italijanska letala prestregla skupino 25 »Curtisov« in »Spitfirejev«. V sledečih borbah sta bila dva »Curtis« z gotovostjo sestreljena, številni lovci pa ponovno zadeti s strelci iz naših strojn.

Drzne akcije ob Donu

S fronte ob Donu, 3. sept. s. Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani:

Ducejevo priznanje protiletalski zaščiti

Duce je osebno prisostvoval velikim protiletalskim obrambnim vajam pri Rimu

Rim, 4. sept. s. Duce se je udeležil večeraj popolne večbe skupine odredov za protiletalsko zaščito.

Večja je bila na velikem trgu osrednje šole gasilcev. Duceja so sprejeli šef glavnega stana, podtajnik notranjega, vojnega, mornariškega, letalskega in ministrstva za ljudsko kulturo, šef policije, guverner, prefekt, zvezni tajnik, generalni direktor protiletalske zaščite, predsednik italijanskega Rdečega križa in generalni poveljnik »UNPE«.

Duce, ki ga je spremljal tajnik Stranke je najprvo pregledal oddelke gasilcev, Rdečega križa in »UNPE«, ki so bili razvrščeni z motorji in napravami vzdolž Appie, nakar je odšel v veliko dvorišče šole ter stopil na oder. Večja je predpostavljala domnevni napad sovražnih letalskih sil v zaporednih valovih. Najprvo so tulile sirene, nakar so se pojavili bombniki v prvem valu. Visoki plameni so se dvignili nad zadetimi točkami. V tej fazi večbe so posegli vmes samo oddelki »UNPE«, sestojeci, kakor je znano iz ljudi, ki niso vojaški obvezniki. Brzo motorna vozila »UNPE« so bila bliskovito v akciji in so dokazala, da so odlično izvedbena za takojšnjo pomoč in reševanje. Vsa organizacija »UNPE« je izpricala, da je tehnično popolnoma pripravljena.

V drugi fazi, ki se je pričela s prihodom domnevnega drugega vala, se je zrušilo celotno krilo provizorične zgradnje zaradi odvrženih bomb. Kmalu nato je rumenkasti dim kemičnih bomb pokrtil objekt, ki je bil namešten pred šolo. Tedaj so stopili v akcijo tačoj od oddelkih »UNPE«; tudi posebni oddelki Rdečega križa s protiplinjskimi in avtoambulančnimi odredi ter z reševalnimi psi.

V zadnji fazi so letala z zažigalnimi bombami napadla petnadstropno poslopje in stanovanjske hiše na obsežnem prostoru, ki so bile vse provizorično zgrajene. Požar se je ogromno razširil in tedaj sta »UNPA« ter Rdeči križ poklicala gasilce na pomoč. Takoj so gasilci pritekli z brzo stotnijo, ki je začela reševati s pomočjo posebnih priprav. Ker pa se je požar še bolj razširil so prihiteli nadaljnji odredi gasilcev, ki so z močnimi brizgalnimi in izredno dolgimi motornimi lestvami naglo pogasili požar. Razna tehnična sredstva so bila preizkušena v vseh fazah večbe in zlasti v zadnji fazi, ko se je udeleževala celotna organizacija reševalnega dela.

Duce je pozorno sledil poteku večbe ter je izrazil svoje zadovoljstvo. Gasilci in člani »UNPE« ter Rdečega križa, ki jih izredno težka skušnjava nikakor ni utrudila so ob navzočnosti Duceja peli revolucionarne in bojne pesmi. Duce je odšel iz šole vidno zadovoljen zaradi popolne pripravljenosti vseh odredov ter je posebno izrazil svoje zadovoljstvo podtajniku in notranjemu ministru, generalnemu direktorju gasilske službe, generalnemu direktorju protiletalske zaščite, predsedniku italijanskega Rdečega križa in glavnemu poveljniku »UNPE«. Pred šolo je množica kmetov, ki je prihitala, ko je zvedela za Ducejev prihod, pozdravljala Duceja. Možje, žene in otroci so se strnili okrog Mussolinija. Mnoge matere so imele svoje najmlajše v naročju. Duce jih je očetovsko božal. Vsi so se lahko približali Duceju in z njim govorili. Ko se je Duce odpeljal, mu je množica ponovno burno vzklikala.

Hitra obnova v Vzhodni Aziji

Tokio, 4. sept. d. Japonski poslanik v Indokini Jošizava, ki se je vrnil v Saigon po daljšem inspekcijskem potovanju po Siamu, Malajskem polotoku in Javi, je v razgovoru z zastopnikom lista »Niči-Niči« izjavil, da je imel na svojem potovanju priložnost zbrati vrsto novih svežih dokazov o izredni važnosti, ki jo predstavlja Indokina za Japonsko. Izrazil je upanje, da bo v bodoče možno še bolj okrepite sodelovanje med obema državama v obojestransko korist. Poslanik Jošizava je nadalje naglasil svoje zadovoljstvo nad naglim napredkom v vseh deželah, ki jih je imel priložnost obiskati. Poudaril je, da povsod zelo zadovoljivo napredujejo obnovitvena dela ter da naglo izginjajo sledovi prestane vojne. Zasluga za naglo obnovo na Malajskem polotoku in na Javi pritiče ne samo japonskim oblastvom, marveč gre v prvi vrsti

tudi na račun harmoničnega sodelovanja med japonsko upravo in domačim prebivalstvom, čegar stališče do japonskih vojaških oblastev je vzorno.

Bangkok, 4. sept. d. V siamskem prosvetnem ministru je bilo objavljeno, da namerava vlada osnovati v kratkem poseben kulturno zbornico, ki bo predstavljala vladi odeljen posvetovalni organ za reševanje vseh prosvetnih vprašanj v deželi. Kakor je izjavil generalni direktor propagandnega oddelka siamskega prosvetnega ministru, so dela za organizacijo kulturne zbornice že v teku.

Tokio, 4. sept. d. Uradno javljajo, da je cesar snoč spregel v avdiceno ministrskega predsednika generala Hidekija Toja, ki je cesarju poročal o splošnem vojaškem položaju.

UNIČEVANJE SOVJETSKE MORNARICE

Prekoračena morska ožina pri Kerču — Dosežena predmestja Stalingrada — Zavrtnjeni sovražni napadi na srednjem odseku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 4. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo: Nemške in rumunske čete so dne 1. septembra v sodelovanju z vojno mornarico prekoračile morsko ožino pri Kerču in kljub delovanju sovražnih obalnih baterij vzpostavile zvezo z rumunskimi četami, ki napadajo iz vzhoda. Borbe s sovražnimi silami, ki držijo polotok Tamanj, so še v teku. Severozapadno od Novorosijska so bile vzete nadaljnje utrjene višinske postojanke. Hitri čolni so operirali kljub slabemu vremenu proti sovražni ladijski plovbi v vzhodnem Črnem morju in potopili 3 ladje s skupno 8500 tonami, med njimi 1 petrolejsko. Tako so nemške nadvodne oborožene sile od pričeta kavkaške ofenzive skupno uničile 35.400 ton sovjetskega trgovskega brodogaja.

Napad na Stalingrad je bilo mogoče večeraj razširiti do zapadnih predmestij. Severno od Stalingrada ob Volgi se boreče čete na kopnem so dosegaj potopile 3 topničarke, 3 monitorje, 6 tovornih parkov in številne manjše ladje.

Jugozapadno od Kaluge in severozapadno od Medina so bili spet zavrtnjeni napadi močnih sovražnikovih sil. Tudi okrog Rževa so se izjalovili ponovni napadi močnih sovražnih oddelkov. Sovražnik je izgubil v teh bojih 83 oklopnih voz.

Pri nekem sovražnikovem letalskem napadu na nemško letališče na srednjem delu fronte, je bilo sestreljenih 24 izmed 37 napadajočih letal, ostanek pa je bil prisiljen obrniti se.

Južno od Ilmenskega jezera je bilo več krajevskih napadov Sovjetov odbitih. Tudi južno od Ladoškega jezera in na obkoljevalni fronti pri Leningradu se je izjalovilo več sovražnih napadov. Pri poskusu, da bi prekoračili Nevo, je bilo uničenih izmed 28 sovražnih čolnov 20.

V Egiptu samo borbe krajevnega pomena. Napadi nemškega in italijanskega letalstva so bili usmerjeni na sovražnikove čete, zbirališča motornih vozil in prometne žile za dovoz. V letalskih bojih je bilo sestreljenih 25 sovražnih letal.

V teku večerajšnje noči sta bili nad Nemškim zalivom sestreljeni 2 angleški letali. Lahka nemška bojna letala so dosegla večeraj zadetke v polno na industrijskih in prometnih napravah ob angleški južni obali.

Nadporočnik Maxei, letalski kapitan v lovski eskadri, si je priboril dne 2. septembra na egiptski fronti svojo 125. zmago v zraku, potem ko je v letalskih bojih prejšnjega dneva ukrotil 16 angleških nasprotnikov.

Položaj Stalingrada je brezupen

Stockholm, 3. sept. s. Moskovski radio obvešča, da se je položaj pri Stalingradu poslabšal. Vojni dopisnik lista »New York Times« trdi, da prikazujejo zadnja sovjetska vojaška poročila položaj kot zelo resen. Ruske sile so bile v zadnjih urah prisiljene k nadaljnjemu umiku v vseh odsekih kljub odporu. Sovjetsko umikanje se nadaljuje jugozapadno od Stalingrada. Nemci pospešeno prodirajo v ruske postojanke ter lomijo sleherni odpor. Škoda, ki jo je nemško letalstvo povzročilo v Stalingradu, je ogromna.

Lizbona, 3. sept. s. Po vesteh ameriških agencij iz Moskve je postal položaj v južnem odseku fronte v zadnjih 24 urah še bolj neugoden za Sovjete, zlasti na stalingrajski fronti, kajti mesto je vedno bolj resno ogroženo. Nemškim oklopnim silam je uspel nadaljni predor v sovjetske črte z južozapadne strani. Sovjeti nemških sil niso mogli zadržati. V nekem sosednem odseku so obrambne čete zaradi izredno hudih napadov v hudi pretilakušnji. Na severno zapadnem krilu stalingrajske fronte, poroča neka ameriška agencija, je nemški pritisk tako močan, da se pričakuje vsak trenutek, da bodo nemške napadalne čete izvedle nov predor v ruske črte.

Letala v akciji na vsej vzhodni fronti

Berlin, 4. sept. d. Dodatno k večerajšnjemu nemškemu vojnomu poročilu, v katerem je bilo najavljeno, da so nemška lovska letala skupaj s protiletalskim topništvom v terek in sredo sestrelila vsega skupaj 184 sovjetskih letal, javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, da se je v sredo delovanje nemškega letalstva raztezalo vzdolž cele frontne dolžine od Arktičnega do Črnega morja. Ob Arktičnem morju so skupine nemških borbenih letal in bombnikov strmoglavce v sredo uspešno bombardirale sovjetske vojaške naprave na Riškem polotoku. Z direktnimi zadetki na sovražne topniške postojanke je bilo več sovražnikovih baterij izločenih iz borbe.

Na skrajnem južnem delu vzhodnega bojišča so nemška letala učinkovito bombardirala sovjetske vojaške naprave ter zbirališča čet in motornih prevoznih sredstev na področju luke Novorosijsk ob Črnem morju. Pri Stalingradu so nemška letala uspešno posegala v borbe na terenu, kjer so zlasti južno in severozapadno od Stalingrada podpirala nemške tankovske oddelke ter napade nemške pehote. Okrog Stalingrada so bile ponovno učinkovito bombardirane važne sovjetske vojaške naprave ter komunikacije tako na kopnem, kakor tudi sovražnikovo ladjevje na Volgi. Na centralnem frontnem odseku so pri Rževu in

Kalugi nemška letala uspešno sodelovala v obrambi sovjetskih napadov ter bombardirala sovražnikove koncentracijske točke, zbirališča čet in prevoznih sredstev za bojno črto.

Sovjetski porazi pri Petrogradu

Berlin, 3. sept. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so večeraj boljševiki v gozdenem pasu južno od Ladoškega jezera obnovili svoje divje napade. Po izredno hudih in trdovratnih borbah so se vsi napadi izjalovili z izredno krvavimi izgubami za sovražnika, ki je izgubil tudi mnogo vojnih potrebščin. — Poizkus izkrcanja preko Neve z 20 ladjami se je izjalovil zaradi osredotočenega ognja nemškega orožja. Stiri ladje so bile uničene.

Pri nadaljnjem poizkusu prekoračenja reke, ki se je tudi izjalovil, sta bili dve ladji hudo poškodovani, ena pa potopljena.

Pred Petrogradom so boljševiki po močno topovski pripravi skušali prodrati v nemške postojanke z ogromnimi oklopnimi silami, ki so jih podpirala letala. Tudi te napade je nemška vojska s podporo letalstva učinkovito odbila.

Napovedi turškega generala

Carigrad, 3. sept. s. General İhsan Sabis je objavil v listu »Tasvir-i Efkare« obširen člaček, v katerem analizira zadnje operacije na ruski fronti.

Pisec trdi, da so Rusi okrog Stalingrada

v odločilni bitki in da so tam zbrali ogromne sile. Kljub temu sta levo in desno krilo nemških sil dosegli Volgo, tako da je mesto obkoljeno z vseh strani in ima reko za hrbtno. General napoveduje skorajšen padec Stalingrada. Glede ofenzivnih poizkusov Rusov pri Voronežu, Orelu, Vjazmi in Rževu, pravi pisec, da so vsi izjalovili in da se ne sme vzeti preveč resno sovjetskega poročila o nekem uspehu ruskih armad. Četudi bi bil ta uspeh resničen, gre samo za prepustitev nekoristnega ozemlja, toda ruska ofenziva je bila odbita. Glede operacij na Kavkazu pravi članek, da je ta fronta spremenila ime in ni več ruska, ker obsega v podaljšku že Irak in Iran. Res je, da je bilo proglašeno obsedno stanje v Iranu. General Sabis napoveduje, da bodo prometne zveze, po katerih se dovajajo ruski vojski petroleji in surovine, kmalu zaprte.

Grozen primer sovjetske brezsrčnosti

Lizbona, 3. sept. s. Iz Londona poročajo nekaj podrobnosti iz časa obleganja Sevastopolja. Malo pred kapitulacijo mesta je zletel v zrak vzhodni del gore Inkerman. V dolžini 300 metrov so se dvignile zemeljske plasti in se potem zrušile z nepopisnim hrúšcem. 150 sovjetskih vojakov je bilo ubitih, 300 ranjenih, nad 100 žensk in otrok pa je tudi našlo smrt pod tem odsekom gore, ki je bila cela podminirana. Sovjeti so hoteli preprečiti, da bi se Nemci polastili skladišč streliva. Za Sovjete stotine življenj žensk in otrok ne pomeni ničesar.

Tudi sovjetska fronta ob Črnem morju se ruši

Nemške in zavezniške čete obkoljujejo že Novorosijsk, zadnje oporišče sovjetske mornarice

Berlin, 3. sept. s. Z zavzetjem Anape je padel prvi steber sovjetskega strateškega sistema ob severni obali Kavkaza. Na to opozarjajo v berlinskih krogih, ker padec Anape kaže, da se ruši kavkaška obalna fronta Sovjetov ob Črnem morju tudi pod udarci kopnih sil. Lahke enice italijanske in nemške vojske mornarice in rumunske vojske mornarice so to fronto že itak hudo blokirale. Danes zvečer so sporočili, da se napredovanje zavezniških čet nadaljuje v smeri proti jugu. Potopitev več ladij konvoja na Črnem morju, o čemer javlja današnje vojno poročilo, smatrajo v berlinskih krogih za znak vedno večjih težkoč, ki jih imajo boljševiki pri svojem pomorskem prometu vzdolž kavkaške obale. Na polotoku Tamanu so nemške in rumunske čete še nadalje napredovale, zavezniške skupine pa so se približale Novorosijsku.

V odseku Stalingrada so bili izvedeni nadaljnji globoki prodori in zavzete so bile nove postojanke. Severno od Stalingrada so oddelki nemške pehote preko neke rečice napadli in zavzeli neko višino. Vse zveze sovjetske fronte v tem pasu so bile z letalskimi napadi hudo poškodovane.

Glede neprestanih napadov Sovjetov na nemške postojanke v srednjem in severnem odseku se poudarja v Berlinu, da je za nje še naprej značilna popolna vojaška nevažnost in da z njimi Sovjeti ne dosegajo nobenega uspeha, pač pa imajo ogromne izgube. Glede tega je zgornje število tankov, ki so jih boljševiki zgubili pri Rževu, uničenih je bilo 109 nadaljnjih tankov.

Ankara, 4. sept. d. Poslednje sovjetsko pomorsko oporišče v Črnem morju luka Novorosijsk je po zadnjih vesteh že do cela obkoljena od nemških sil, ki so se še nekaj kilometrov oddaljene od zunanjih okrajtev te sovjetske luke pod Kavkazom. Kakor se je izvedelo iz poučene strani, so Nemci pri kraju Gelentiku izkrcali na obalo močne oddelke, ki zdaj z juga pritiskajo proti Novorosijsku. Gelentik leži približno 30 km južno od Novorosijska. Sovjetske čete nudijo pri Novorosijsku sicer še zmerom znaten odpor, vendar so praktično do cela odrezane od oskrbe tako po kopnem kakor tudi po morju, tako da se smatra položaj Novorosijska za skrajno kritičen.

Vojna na morju

Lizbona, 4. sept. d. V bližini portugalske obale sta bila večeraj torpedirana dva nadaljnja britanska trgovinska parnika. 96 preživelih članov posadk s potopljenih britanskih parnikov skupaj z nekaterimi potniki se je rešilo na portugalsko obalo in so dospeli v Lizbono. Med potniki je nekaj rešencev z britanskega potniškega parnika »Avilla Star«, ki je bil že meseca julija torpediran in potopljen na Atlantiku. Več potnikov potopljenega britanskega parnika je tedaj sprejela na krov neka portugalska vojna ladja, ki pa jih je kasneje prekrerala na britanske parnike. Večeraj je v Lizbono dospelo tudi 7 mornarjev z nekega britanskega parnika, ki je bil že konec julija potopljen na Atlantskem oceanu. Mornarje je rešila neka portugalska ladja ter so preko Azorov dospeli v Lizbono.

Nemška letala nad Anglijo

Stockholm, 4. sept. d. Nemško letalstvo je tudi v noči med četrtkom in petkom nadaljevalo s svojimi akcijami nad angleškimi otočjem. Kakor javljajo iz Londona so v petek v zgodnjih jutranjih urah nemška letala metala bombe na neko mesto ob jugovzhodni angleški obali. Londonsko poročilo priznava, da je bila povzročena gmot na škoda.

Odlikovana nemška letalca

Berlin, 3. sept. s. Hitler je odlikoval s hrastovim listom na železnem križu kapitana Steinhoffa, poveljnika neke skupine lovskega čreda, ter podpolkovnika Sigersa, poveljnika nekega letalskega odreda strmoglavcev.

Neprestani incidenti na Irskem

Lizbona, 3. sept. s. Po nadaljnjih vesteh o izrednih množicah v Belfastu zaradi justifikacije irskega patriota Williama se doznava, da je množica napadla s kamenjem nekega ameriškega oficirja, ki se je vozil v avtomobilu po neki cesti v Belfastu. Dva ameriška vojaka, ki sta zašla v četri, ki so ameriškim četam prepovedane, je množica napadla. Protestirala je proti usmrčenju patriota Williama in kričala: Vrnite se domov. Demonstrante je nato oddelček policije razpršila. Glede tega incidenta se angleška agencija vprašuje, kako sta se mogla vojaka nahajati v tem delu mesta, ker je bilo ameriškim vojakom prepovedano kretanje po mestu za dva dni, da bi se preprečili izgredi zaradi usmrtenja Irca Williama. Mnoge trgovine so v znak žalosti in protesta trgovci zaprli. Duhovnik, ki je spremljal Williama v poslednjih trenutkih pred smrtjo, je povedal, da so bile Williamove zadnje besede: »Zahvaljujem se vsem, ki so si prizadevali, da bi

me rešili. Popolnoma sem vdan v usodo, ako je taka volja Boga, ter upam, da bo moja žrtev koristila Irski«.

Stockholm, 4. sept. d. Iz Belfasta javljajo, da so policijska oblastva izvršila v mestu obširne racije ter aretirala 46 oseb. Irsko poročilo pravi, da je večina aretirancev osumljeni tajnega pripadništva k IRI irski republikanski armadi. Med novimi incidenti, do katerih je prišlo na Irskem v zvezi z odporom proti zavezniškemu vojaštvu, javljajo iz Belfasta v petek, da so neznan storilci v mestu Randalstownu v severovzhodni Irski izvršili bombni atentat na neko barako tamkajšnje policijske postaje. V enem izmed prostorov je v četrtki ponoči s paklenskimi trščem eksplodirala bomba, o kateri je bilo naknadno ugotovljeno, da je bila opremljena s časovnim vžgalnikom. Bomba je povzročila veliko razdejavanje. Neki policijski agent je bil ranjen.

Odlikovani bataljonski poveljniki Milice

Rim, 4. sept. s. Prvi senion Armando Trevisan, poveljniki 44. bataljona Crnih srajc, je bil odlikovan z viteškim križem Savojskega vojaškega reda zaradi odlične poveljniške akcije v marcu letos, ko je bila oblegana posadka v Srbu v področju Gračaci na Hrvaškem. Blokirani s snegom in ogrožen od premočnih uporniških sil je 44. bataljon Crnih srajc v hišah Srba nudil odpor 23 dni z neugnanom hrabrostjo in izredno zvestoto, dokler ga niso osvobodili oddelki divizije »Sassari«, nakar se je bataljon lahko vrnil k lastni legiji. S seboj je bataljon vozil z nepremagljivim praporom na čelu trupla 20 slavno padlih ter nad 35 zmrznenih in ranjenih legionarjev. Besedilo motivacije za odlikovanje se glasi:

Kot poveljniki bataljona Crnih srajc, ki so tvorile posadko v kraju, ki je bil zaradi

snježnih zametov popolnoma odrezan, se je 23 dni upiral obleganju številnih in dobro oboroženih uporniških tolp ter odbijal sile napade in zadal hude izgube z odličnimi protinapadi. Ko je prišla pomoč se je vrnil na oporišče s trupli padlih, s trobojnicami in črnim praporom kot trojevo slave. Srb, Hrvatska, 24. marca 1942-XX.

Junaška smrt fašističnih borcev

Rim, 3. sept. s. Odredbeni list PNF citira naslednje fašiste, ki so junško padli v borbi: Gregorio Pretin, bivši član zveznega direktorija Padove, Riccardo Pedrina, bivši politični tajnik iz Padove, Enzo Nardi, podpoveljnik Gila iz Cassana, Mario Silvestri, šef fašističnega oddelka iz Isola della Scala (Verona).

Spremembe v španski vladi

Madrid, 3. sept. s. General Franco je izvedel nekatere izpremembe v španski vladi. Za zunanjega ministra je bil imenovan Francišek Gomez Jordano kot naslednik Serrana Sunerja. General Azenzio je prevzel mesto namestopa Valere vojnega ministrstva. Blas Ferez je bil imenovan za pravosodnega ministra namesto Stefana Bilpata. General Franco je prevzel tudi predsedništvo politične komisije Falange, ki ga je imel doslej Serrano Suner.

Novi ministri so prisegli pravosodnemu ministru ob navzočnosti generala Franca, ostalih članov vlade ter šefov civilne in vojaške službe generala Franca. Takoj nato je imel ministrski svet pod predsedstvom generala Franca kratek sestanek. Zunanji minister Jordan bo danes prevzel svoje pose. General Franco bo danes odpotoval v Oviedo, kjer se bo udeležil svečanosti ob stoletnici Alfonza II Casto, nakar bo odšel v San Sebastian.

Madrid, 4. sept. s. General Francisco Gomez Jordana in Souza se je rodil 1. februarja 1877. Ko je zapustil pehotno vojno akademijo leta 1895, je služil najprej na Kubi in je bil leta 1896 ranjen v boju pri Alcaucaini Ceresi. Ko se je vrnil, je obiskoval višjo vojno šolo in bil 1902 povišan v kapitana generalnega štaba. Leta 1911 je bil imenovan za profesorja na isti šoli. Ko je bil povišan v majorja, je naprej služil v Afriki (Maroku) in je bil zaradi vojnih zaslug kmalu povišan v podpolkovnika in nato v polkovnika. Specializiral se je v službah generalnega štaba in vojaškega kabineta visokega komisariata za Maroko. Leta 1922 je bil povišan v brigadnega generala in leta 1923, ko je bil šef generalnega štaba poveljstva armijskega zbora v Burgosu, ga je Primo de Rivera povzal v vojaški direktorij za časa vojaške diktature, nakar je bil v novembru 1928 povišan v divizijskega generala in končno v generalnega poročnika. Načeloval je španski komisiji, ki se je leta 1927 pogajala v Parizu in dosegla sporazum o skupni akciji v Maroku, znan pod imenom Petaun-Jordana.

Ob nastanku republike je bil Jordana upokojen. Ko se je začel nacionalni pokret, je spet stopil v službo in junija 1937 je bil določen za predsednika državnega tehniškega sveta. Ko je general Franco sestavil prvo vlado, je bil imenovan general Jordana za zunanjega ministra in podpredsednika vlade ter je ostal na teh položajih do konca državljanske vojne in je v tej funkciji sklenil s Francijo znani sporazum Gerard-Jordana ob priznanju nacionalne Španije in vrnitvi premoženja, ki so ga odnesli s seboj rdeči Španci. Leta 1940 je bil imenovan za predsednika državnega sveta.

Madrid, 4. sept. s. Listi objavljajo z velikimi naslovi besedilo ukazov generala Franca o rekonstrukciji kabineta. Za novega notranjega ministra je bil imenovan pravni svetnik Blas Ferez, doslej nacionalni delegat za pravosodje pri Falang. Novi minister vojske Asensio Gabanilla je bil imenovan tudi za člana političnega sveta Falange. Za podtajnika Falange ga je bil imenovan bivši guverner Madrida in major modre divizije Mosa Figueros.

Gospodarstvo

Pred izredno dobro vinsko letino v Evropi

Medtem ko je bila v zadnjih dveh letih vinska letina v vsej Evropi zaradi neugodnega vremena slaba in so v nekaterih državah zabeležili izredno majhen pridelek, je letošnje vreme povsod za razvoj vinske trte posebno ugodno. Predvsem pričakuje obilno in kakovostno prvovrstno vinsko letino v državah ob Sredozemskem morju.

Tudi Italija je imela zadnje dve leti slabo vinsko letino in je znašal pridelek v lanskem letu le 31 milijonov hektolitrov in v predlanskem letu 30 milijonov nasproti 43 milijonov v letu 1939 in 42 milijonov v letu 1938. Splošno se sodi, da bo letošnji vinski pridelek bistveno prekorajši povprečje. Glede na ugodno stanje vinogradov je, kakor znano, italijanska vlada že odobrila objavo glede prodaje zaloga starega vina za potrošnjo.

Tudi v jugovzhodnih državah, ki so v zadnjih letih zabeležile enako slabe vinske letine, pričakujejo letos spričo ugodnega vremena obilne pridelek. Na Madžarskem imajo celo skrb, kako bodo spravili in nvočili letino. Zadnji dve leti je imela Madžarska izredno majhen pridelek, ki ni niti zadostoval za lastno potrošnjo, ki se ceni na 4 milijone hektolitrov. Letos pa bodo morali znaten del pridelka nvočiti na zunanji trg. Po sedanjem stanju cenijo letošnji pridelek na 6 in pol do 7 milijonov hektolitrov, to je skoraj trikrat več kakor v zadnjih dveh letih. Glede na znatno vsebino sladkorja računajo tudi na prvovrstno kakovost. Pridelovalci in trgovci, ki so doslej zadrževali blago, hitijo z nvočenjem starih zalog, kar je imelo v zadnjem času za posledico padec cene na trgu. Predvsem imajo Madžari skrb, kako financirati odkup pridelka. Vinska trgovina je bila prej na Madžarskem pretežno v židovskih rokah, sedaj pa se židi ne smejo več baviti z vinsko trgovino in so tvrdke prevzeli novi lastniki. Pri prenosu se je sicer pazilo, da imajo prevzemniki trdnj na razpolago dovolj sredstev; letošnja obilna letina pa bo zahtevala znatna dodatna sredstva, zato bodo morale banke na prizadevanje vlade sodelovati pri financiranju odkupa. Vrh tega bodo skušali v večjih količinah spraviti pridelek na trg v obliki namiznega grozdja, obenem pa razmišljajo o načrtu, da bi pričeli grozdje sušiti.

Tudi Bolgarija pričakuje obilno vinsko letino in cenijo pridelek na 2 in pol milijona hektolitrov. Bolgarija bo letos v znatno večjih količinah izvažala grozdje, predvsem v Nemčijo. Izvoz grozdja se bo pričel 10. septembra v Rumuniji cenijo, da bo pridelek dosegel 6 do 6 in pol milijonov hektolitrov.

jona hektolitrov in tudi Hrvaška pričakuje prav dobro letino, ki bo znatno presejala lanski pridelek.

Vina iz Sicilije

Pod naslovom »Vinski otok Sicilija« je objavila »Kölnische Zeitung« daljši članek, v katerem navaja med drugim naslednje. Sicilija je največje zaokroženo vinogradniško področje Italije. Vina iz Sicilije pa raven smarsalec v Italiji in v inozemstvu niso tako znana, kakor bi zaslužila. Vroče podnebje in vulkanska tla povzročajo, da prideluje Sicilija predvsem težka vina z znatno vsebino alkohola. Zato uporabljajo sicilska vina v veliki meri za rezanje in lahki, predvsem severnoitalijanskimi vini. Svetovnoznano vino »chiantic« je skoraj vedno rezano vino, ki nastane s premišljenim rezanjem močnih južnoitalijanskih, predvsem siciljskih vin, s finimi in lahki tocarskimi vini, pri čemer dajejo južnoitalijanska vina »chiantic« alkoholno jakost, toscanska vina pa prvovrstno buket. Enako se režejo tudi južnoitalijska vina.

Sicilija pa prideluje tudi lahka bela vina, ki so zelo podobna renskim vinom, in to predvsem na pobočjih Etna. Razmeroma majhni otok prideluje najrazličnejše vrste vina od lahkih belih in rdečih vin do težkih črnih vin in muškatskih vin. Težka bela vina imajo po večini intenzivno barvo. Med belimi vini je najvažnejše muškato vino, od katerega je najbolj znano muškato vino iz Partellerije, kjer se prebivalstvo bavi izključno z vinogradništvom in od koder pride prvo grozdje na italijanski trg. Grozdje predelajo tudi v rozine, samo vino pa vsebuje najmanj 15% alkohola. Znano je tudi muškato vino iz Siracusa. Prvovrstno vinogradniško področje je tudi v pokrajini Palermo, od koder prihaja prvovrstno belo vino »Corvo di Castelluducia«. Poleg težkega desertnega vina marsala, ki je najbolj znan vinski pridelek Sicilije in je deloma sladkano, je med težkimi vini omeniti malvazijsko vino z Liparije, ki pa ne raste na otoku Lipariju, temveč na sosednjih otokih Salina in Stromboli. To malvazijsko vino ima tisoletno tradicijo in je bilo že v zgodnjem srednjem veku znano v deželah Sredozemskega morja. Ze takrat so to vino izvažali po morju.

Poleg limon in pomaranč ter suhoga sadja je vino najvažnejši pridelek Sicilije. V mnogih področjih je vino edini pridelek, ki se lahko goji, ker ostale rastline zaradi kronične suše ne uspevajo. Napredujoča dela za ureditev namakanja bodo kmalu omogočila Siciliji, da bo lahko povečala svojo kmetijsko proizvodnjo, pri čemer pa bi pomen vinogradništva stopil v ozadje.

Evropska mladina bo odgovorila Rooseveltu

Izjava Baldurja v. Schirach

Berlin, 4. sept. s. V govoru na dijaškem mednarodnem zborovanju je Roosevelt dejal med drugim, da čaka po vojni mlade generacije naloga, da obnovi svet. Obratnoč je se na evropsko mladino je osporoval, da ni bil njeni ideali v skladu s tem, kar naj bi bile težnje mladine. V tej zvezi je zastopnik nemške poročevalske agencije imel razgovor z vodjo nemške mladine Baldur v. Schirachom, ki se prav sedaj v sodelovanju z voditelji fašistične mladine peča z organiziranjem evropske mladine. Baldur von Schirach je najprej dejal, da je Roosevelt najmanj poklican, da govori mladini Evrope, kajti vzgoja ameriške mladine daleč zaostaja za vsako drugo. Medtem ko se prav v ameriški mladini pojavljajo zločinski nagoni, kakor je na to nedavno opozorila sama Rooseveltova žena, se je nagnjenost za zločinom skoro popolnoma izgubila med evropsko mladino, kar najbolj zgovorno kaže koristnost vzgojnih načel v Mussolinijevi Italiji in Hitlerjevi Nemčiji, ki sta ustva-

rilj najpopolnejše mladinske organizacije na svetu!

Zato evropska mladina — je nadaljeval Baldur v. Schirach — z ogroženim zavrača predsednikovo poslanico, ki jo je poslal predsednik one države, v kateri se vzgoja vrši v ozačju raznih Al Caponijev in podobnih tipov. Mladina osi, evropska mladina na splošno in tudi japonska mladina lahko občutijo do Roosevelta samo prezir. Ta mladina ogroženo zavrača hinavske lažnjive argumente moža, ki je komaj nekaj mesecev po svoji formalni objubi, da ne želi za nobeno ceno izvzeti vojne na ameriškem kontinentu, pahnil svoj državo v vojni prepad. V kratkem se bo nova evropska mladinska organizacija, v kateri so včlanjene mladinske organizacije 15 narodov, prvič sestale na svojem zborovanju. Tedaj bodo mladi Evropeci javno izpovedali svoje mnenje in odgovor na nesramno Rooseveltovo poslanico, ki je v mladini vsega sveta povzročila samo veselost.

Dragocena angleška priznanja o vojni v Sredozemskem prostoru

Generali vaje drug na drugega krivdo za poraze na egiptskem bojišču — Sijajno delo italijanskih letalcev

Tanger, 3. sept. s. S prihodom nekaterih višjih oficirjev iz Egipta in Malte v Gibraltar so se pričele v tukajšnjih vojaških krogih krasne debate o položaju na Sredozemskem morju in o zadnji veliki letalsko-pomorski bitki. Glede položaja na egiptski fronti so oficirji povedali naslednje podrobnosti: Po napredovanju čet osi do El Alameina je glavni stan v Kairu imel vtis, da so v Angliji ljudstvo, sama vlada in celo kraljeva hiša izgubili glavo. Tako pogoste in nujne so bile brojavke, ki so prihajale vsako uro in zahtevale pojasnil o italijansko-nemškem napredovanju proti ustju Nila. Auchinleck je od svojih prijateljev zvedel, da se zahteva njegova glava in vlada mu je dala razumeti, da je že izbran njegov naslednik. Z izvedbo te odditve so čakali samo na Churchillovo povratek iz Amerike.

nice naše vojne mornarice. Ne sme se pozabiti, da to pot niso bile samo spremljevalne enice številne račne, temveč jih je ščitilo tudi izredno število obrambnih in napadalnih letal, to je lovcev in torpednih letal. Kljub temu skoraj nobena enica in nobena transportna ladja ni prišla nepoškodovana iz borbe. Če pomislimo, da je moralo letalstvo osi obvladovati kakih 30 vojnih ladij, najmanj dva ducata dobro oboroženih parnikov in nad 100 letal, pridemo do zaključka, da so italijanski piloti dokazali hrabrost in izkušnost, ki je vredna največjega spoštovanja in so opravili delo, vredno onega svojih tovarišev na morju.

Auchinleck je izkoristil ta čas in je poslal v London dolgo poročilo, s katerim je pokazal, da so angleški porazi v Marmariki povzročili predvsem zmotni račun generala Ritihija, zlasti pa pomankanje sodelovanja mornarice v operacijskem področju. Oskrbovalni promet Italijanov in Nemcev se je nemoteno nadaljeval. Ko se je Churchill vrnil v London, se mu je posrežilo dokazati, da Auchinleck ni vsega kriv in da mu bo še uspelo premagati nasprotnika. V Kairo je poslal ukaz, naj se čete osi temeljito napadajo, ker se niso še utrdile v področju El Alameina in so zaradi tega močno ranljive. Auchinleck je ubogal svojega zaščitnika in Churchill je takoj povelečeval iniciativnega duha generala Auchinlecka, ki je še nadalje užival zaupanje in spoštovanje.

Z blaznimi napadi na nepremagljivo postrojitev italijansko nemških sil so se čete, ki so prišle v Egipt z Bližnjega in Srednjega vzhoda ter celo iz Indije, tako izbrale, da je Auchinleck moral nujno poklicati na pomoč. Auchinleckov položaj se je zopet poslabšal. Nastala je še hušja reakcija, kakor je bila prva. Prihajale so iz Egipta vedno bolj neugodne vesti. Medtem so nastali nesporazumi tudi med Auchinleckom in Wavellem ter med Aleksandrom in Mac Arthurjem. Ti generali so dajali nasvete svojem kolegu iz Kaira in pošiljali v London in Washington kritična pojasnila k položaju na načrti za rešitev Egipta in imperija. Nesoglasja v pesamežnih poročilih so najprej povečala nejevoljo in zmedo ter zmote ne samo v obeh anglosaških glavnih mestih, temveč tudi pri visokem poveljništvu v Kairu. Najhušje je bilo to, da je močno trpela morala vojakov. Vojaki so rekli, da vojne ne more voditi nekd, ki nima o vojni nobenega pojma in ki sedi v londonskem ali washingtonskem ministrskem uradu. Italijanski generali padajo na čelu svojih napadalnih čet, naši pa pridejo pri vsakem umiku precej pred nami in avtomobilih v zaledje. Take in slične ter še bolj neugodne kritike se je čulo celo v kavarnah in kinih v Kairu.

Glede velike letalsko pomorske bitke v Sredozemskem morju so oficirji izjavili, da je decimiranje konvoja povzročilo veliko potrtost v Egiptu in v Londonu, kjer so mislili, da bo zaradi močnega spremstva vsaj polovica ladij prišla na cilj. Kar nas je najbolj zadelo, je izjavil neki oficir, je bila srdita smelost letalstva osi in zlasti novih lahkih letal italijanske mornarice, ki niso samo napadala transportne ladje, temveč so se držila napasti tudi velike edi-

Kazni zaradi prekrškov določb o prehrani

Ljubljana, 4. septembra. Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisariatu poroča:

V času od 16. do 31. avgusta 1942-XX je kr. Kvestura v Ljubljani izrekla naslednje kazni za prekrške določb o živilih in zaradi nedopustne špekulacije:

Zaradi višanja cen: 1. Bačoh Anton, sin Jožefa Obreze in Marije Pelc, trgovec v Ljubljani, Slomškova ulica 7, obsojen na 500 lir globe in 10 dni zapore; 2. Skopec Terezija, hči Alojzija in pok. Franciške Jerar, delavka v Ljubljani, Celovška cesta 162, obsojena na 300 lir globe; 3. Jakoncic Josipina, hči Antona Mazija in Marije Zakrajšek, prodajalka v Ljubljani, Abramova ulica 13, na 300 lir globe; 4. Sazanov Stanislava, hči Franceta Gavič in Karoline Malashek, prodajalka v Ljubljani, Cesta na Brdo št. 12, na 300 lir globe; 5. Leskovic Ana, hči pokojnega Ivana Mrzlikar in pok. Ane Marinčič, prodajalka v Ljubljani, Tyrševa cesta 47, na 500 lir globe; 6. Bucik Anton, sin pok. Josipa in Josipine Klopčar, prodajalec v Ljubljani, Sv. Petra cesta 3, na 300 lir globe; 7. Dolinar Angela, hči pok. Ivana Janežič in pok. Marije Karol, prodajalka v Ljubljani, Rožna ulica 37, na 300 lir globe; 8. Matjaž Ana, hči pok. Franceta Barke in Ane Gabor, prodajalka v Ljubljani, Gostilniška ulica 12, na 300 lir globe; 9. Bergant Majda, hči Srečka in Albine Zironnik, prodajalka v Ljubljani, Ločnikarjeva ulica 14, na 300 lir globe; 10. Kregar Franciška, hči Jakoba in Marije Hribar, prodajalka v Dobrunjah 24, na 2000 lir globe in 5 dni zapore.

11. Jerant Marjeta, hči Ivana in Marjete Škoda, služkinja v Ljubljani, Karunova 14, na 2000 lir globe in 5 dni zapore; 12. Podborek Helena, hči Gregorja in Marije, prodajalka v Ljubljani, Sv. Petra 52, na 2000 lir globe in 5 dni zapore; 13. Pink Katarina, hči pok. Ivana in Katarine Klemenšek, prodajalka v Ljubljani, Rožna 37, na 2000 lir globe in 5 dni zapore; 14. Alič Mari, hči pokojnega Matevža in pok. Marije, posestnica v Vrblenju 11, na 2000 lir globe in 10 dni zapore; 15. Gradolnik Marija, hči pok. Luke Ruželovič in pok. Julije, trgovka v Ljubljani, Hradskega vas 38, na 2000 lir globe in 5 dni zapore.

16. Ledar Pavla, hči Luke in Marije Južine, gostilničarka v Ljubljani, Litjska 49, na 2000 lir globe in 10 dni zapore; 17. Bergin Franc, sin pok. Ivana in pok. Terezije Cuder, trgovec v Ljubljani, Kostova 5, na 2000 lir globe in 10 dni zapore; 18. Dežman Franciška, hči Pavla in Franciške Oder, služkinja v Ljubljani, Ižanska 53, na 2000 lir globe; 19. Hriš Benedikt, sin Maksa in Ivane, trgovec v Ljubljani, Tyrševa 35, na 2000 lir globe; 20. Jenko Ivana, hči pok. Ivana Sotar in pok. Marije Peterca, posestnica v Ljubljani, Vodnikova 52, na 2000 lir globe in 10 dni zapore.

Zaradi prodaje kruha in moka brez odzema krušnih odrezkov: 1. Rotar Ignacij, pek na Vrhniki, na 1000 lir globe; 2. Uhan Friderik, sin Martina in Josipine Uhan, vodja pekarnice v Ljubljani, Zaloška 119, na 1000 lir globe; 3. Pavletič Vladimir, sin Franceta in Antonije Pavletič, pek v Ljubljani, Sv. Petra 25, na 1000 lir globe; 10 dni

zapore in 30 dni zapore obrata; 4. tvrdka »Sekoteksa«, lastnik Sečko Matevž, sin pok. Matevža in Marije Srejs, trgovec v Ljubljani, Strossmayerjeva 9, na 4000 lir globe.

Zaradi nakupa in prodaje mesa neprijavljene zakola: Nerede Franc, sin pok. Josipa in Uršule Cefira, mesar v Ljubljani, Rožna dolina IX/3, naznanjen sodni oblasti, blago pa mu je bilo zaplenjeno.

Zaradi neprijavljene zakola: Peršin Anton, gostilničar na Ježici 40, prijavljen sodni oblasti.

Zaradi neupravičene posesti živilskih nakaznic in racioniranih živil: Labis Franciška, gospodinja v Ljubljani, Rožna dolina II/49, prijavljena sodni oblasti; 2. Zalar Amalija, učiteljica v Ljubljani, Rožna dolina II/49, prijavljena sodni oblasti.

Zaradi nakupa oblačilnih predmetov brez zadernih bonov: Mahkota Martin, sin pok. Melhiora in Marije Habjan, trgovec v Ljubljani, Kolodvorska 34 na 2000 lir globe.

Zaradi opuščene prijave tekstilnega blaga: Lupše Ivan, sin pok. Jura in pok. Uršule Ferlič, trgovec v Ljubljani, Dolenjska 96 na 3000 lir globe.

Zaradi nedopustne prodaje industrijske žice Milič Zvonimir, sin Karla in Helene Zigon, trgovski potnik v Ljubljani, Karlovška 3, na 500 lir globe in 5 dni zapore.

Zaradi tatvine živilskih nakaznic Miklavčič Matevž, občinski uradnik v Ljubljani, Predmajska 8, aretiran, prijavljen vojaškemu sodišču, nakaznice pa so mu bile zaplenjene.

Ljubljana, 4. septembra.

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisariatu sporoča:

Okrajno glavarstvo v Novem mestu je v mesecu avgustu izreklo naslednje kazni zaradi prekrškov določb o živilih in nedopustni špekulaciji:

Zaradi nabave racioniranih živil brez dovoljenja: 1. Kostavsky Mihael, bivajoc v Ljubljani, obsojen na 100 lir kazni in zaplenbo blaga; 2. Rajner Josip, bivajoc v Ljubljani, obsojen na 100 lir globe in zaplenbo blaga; 3. Mandelj Franc, bivajoc v Ljubljani, obsojen na 50 lir globe in zaplenbo blaga; 4. Luzar Amalija, bivajoca v Ljubljani, Slomškova 27, obsojena na 100 lir globe in zaplenbo blaga; 5. Muster Ana, bivajoca v Ljubljani, Lupičeva 3, na 100 lir globe in zaplenbo blaga.

Zaradi opustitve prijave nakupa vin: 1. Turk Franc, kmet, bivajoc v Bršlinu 19, občina Prečna, obsojen na 500 lir globe; 2. Brudar Franc iz Novega mesta, Ločenska ul. 4, obsojen na 500 lir globe.

Zaradi nepravilnega vodstva registra o zalogi: 1. Vovk Ivan, pek v Novem mestu, Seidlova 14, obsojen na 100 lir globe in dan zapore; 2. Vovk Stane iz Novega m. Sukjetova 10, obsojen na 100 lir globe in 1 dan zapore.

Zaradi višanja cen: 1. Sedaj Viljem, elektrotehničar delovodja iz Novega mesta, Proštijška 1, obsojen na 300 lir globe; 2. Zore Mamija, prodajalka sadja, Novo mesto, Šolska 7, obsojena na 300 lir globe in 2 dni zapore; 3. Hraštar Anton, Bršlin, občina Prečna, obsojen na 200 lir globe in 1 dan zapore.

Koncentracija v italijanski tekstilni industriji

Ze od leta 1930. se postopno vrši v Italiji proces koncentracije tekstilne industrije. Ta proces je v zadnjem času glede na potrebe vojnega gospodarstva še bolj napredoval. Znata lastna proizvodnja tekstilnih vlaken je v zvezi s precejšnjimi zalogami surovin do jeseni lanskega leta omogočala Italiji, da je izhajala brez omejitev tekstilne potrošnje. Pa tudi po izdaji oblačilne karte Italija nadalje izvažala precejšnje količine tekstilnih polizdelkov in tkanin predvsem v jugovzhodne države. Ta izvoz tudi v zadnjem času ni usahnil, ker je potreben, da si Italija lahko nabavi v inozemstvu druge važne surovine, živila in ostalo uvožno blago.

Navzlic napredujoči racionalizaciji v tekstilnem sektorju gospodarstva je imela še v letu 1939. polovica tekstilnih obratov le do 10 delavcev (te obrate je torej prišli k obrtnim obratom). Skupaj so ti majhni obrati zaposlovali 73.000 delavcev, medtem ko je bilo v ostalih 4800 obratih z 11 in več delavci zaposlenih skoraj 500.000 delavcev. Za nadaljnjo koncentracijo v tekstilni stroki pa ni zgolj merodajno število zaposlenih delavcev. To povdarjajo tudi korporacijski organi, ki jim je poverjena naloga, da pospešijo racionalizacijo in koncentracijo v tekstilni stroki. Seveda pa je računati s tem, da bo odpadel znaten del najmanjših obratov, če zaradi tega, ker obratujejo neracionalno. Višina produkcijskih stroškov je najvažnejši kriterij za izbiro onih obratov, v katerih naj bo težišče proizvodnje, se bodo vedno vpeševali vsi potrebni oziri. V prizadevanju, da se proizvodnja koncentriira v najracionalnejših obratih, so korporacijski organi našli podporo v sami privatni iniciativi, kjer se že nekaj časa opaža protovoljen proces koncentracije, ki je že dovedla do tega, da je večje število manj racionalnih obratov ustavljenih in je bila njih produkcija prenešana na boljše in racionalnejše obrate.

Senzacija na tekstilni razstavi budimpeštanskega velesejma

Spomladi smo poročali o uspehah nemškega kemičnega concerna I. G. Farbenindustrie, v čigar laboratorijih so našli postopek z izdelovanje docela sintetičnih vlaken tako zvane perlon svile, ki se izdeluje iz destilacijskih proizvodov premoaga. Ta perlon svila bo v kratkem prišla na trg. Na nedavno zaključenem budimpeštanskem velesejmu so bili prvkrat razstavljeni izdelki iz perlon svile, ki so pri tekstilnih strokovnjakih izzvali veliko pozornost. Strokovnjaki zatrjujejo, da gre za proizvod, ki bo izzval pravo revolucijo. Ni izključeno, da bo perlon svila na marsikaterem področju docela izpodrinila vse druge surovine. Nova surovina, ki je, kakor rečeno, docela sintetična, se izdeluje iz rudninskih snovi (premoaga in apna). Medtem ko si je celulozna volna, razen v Italiji in Nemčiji, le s težavo utrla pot, pr-čakujejo, da bo perlon svila v kratkem zaovela vsa tržišča in da proizvodnja ne bo mogla dohiti naraščajočega povpraševanja. Taka pričakovanja pa so razumljiva, kajti perlon svila nadkriljuje po odpornosti, elastičnosti, trdnosti in obrambnosti vsa druga naravna in umetna tekstilna vlakna.

Poizkusni izdelki so pokazali, da izdrže izdelki iz perlon svile pri uporabi enako kakor trikrat močnejši izdelki iz bombaža ali svile. Pri tem je perlon svila izredno lahka, saj ima specifično težo 1.1 do 1.2 nasproti specifični teži volne, ki zna-

ša 1.3, in svile, ki znaša 1.4. Posebno uporabna je nova perlon svila za tekstilne izdelke, ki so močno izpostavljeni obrabi, tako n. pr. za zadržke pri čevljih, za stopala in pete pri nogavicah itd. Damske nogavice s stopalom in peto iz perlon svile kažejo po 15 dneh nošenja in 15 kratnem pranju na prstih in na peti komaj 0.05 okvarnih napak, medtem ko kažejo nogavice s stopalom iz bombaža ali svile ali iz mešane preje pri enaki uporabi že 1.8 do 2.3% napak. Moške nogavice so po 50 dneh nošenja pokazale le eno okvarno napako, medtem ko so moške volnene nogavice po 15 dneh nošenja pokazale že 1.7% napak. Zlasti naše gospodinjice bodo s hvaležnostjo sprejele ta nov izdelek, saj je krpanje nogavic eden najbolj neprijetljivih poslov. Vsekar je odpornost perlon svile proti odrgnjenju neprimerno večja kakor pri vsaki drugi tekstilni surovini.

V Nemčiji bodo v kratkem dogradili prvo veliko tvornico za izdelovanje ter perlon svile, ki bo kakor kaže razstava v Budimpešti, v kratkem prišla tudi v promet. Na isti osnovi bodo izdelovali tudi druga močnejša vlakna, posebno umetne drake in ščetine, kajti z malenkostnimi izpremembami v načinu izdelave je mogoče izdelati mehka ali trda vlakna, ki se bodo uporabljala zlasti za izdelovanje krtač ter bodo po svoji odpornosti presegle naravne surovine. Madžarski strokovnjaki zatrjujejo, da je bila razstava izdelkov iz perlon svile prava senzacija na področju umetnih tekstilnih surovin.

Novosti iz tekstilne stroke

Iz Nemčije poročajo o uspehah prizadevanjih, ki grejo za tem, da se z domačo surovino nadomesti prekomorski »kapok«, ki se uporablja za polnjenje blazin in v tapetniški stroki. Poizkusi so pokazali, da se uspešno pridobivati nadomestek za kapok iz semenskih vlaken osata. Sadove osata je treba zbirati v času, ko se pričenejo odpirati. Pri sušenju se sadne močnjice odpro in iz močnjice pridejo na dan fina vlakna v dolžini 2 do 3 in pol cm. Seme samo odpade in se da, ker vsebuje mnogo hramilnih snovi, uporabiti predvsem za krmljenje perutnine. Kot nadomestek za kapok se uporabljajo tudi nekatere druge rastline, zlasti vlakna, ki se dobe od storžev trsja. Ki jih zbirajo že od leta 1935 in je njih zbiranje dobro organizirano. Leta 1938 je Nemčija pridobila 300.000 kg takih vlaken.

V raznih državah se s precejšnjim uspehom našli nadomestek za juto v konopljeni preji ter v ostankih lanene preje. V Španiji pa so napravili uspešne poskuse s travo »sparto«, ki raste ob obalah Sredozemskega morja. Ta trava daje sicer precej groba vlakna, ki pa se dajo tehnično predelati in danes uporabljajo v Španiji, ki je znatni meri vreče iz takega vlakna, ki služijo predvsem za prevoz žita. Tvornica jute v Valenciji, ki izdeluje te vreče, je lani predelala 1.64 milijona kg jute in 3.37 milijona kg vlaken od trave »sparto«.

Gospodarske vesti

Madžarska bo dobavljala Srbiji sladkor. Med madžarsko in srbsko trgovinsko delegacijo je bilo v Budimpešti sklenjeno, da bo Madžarska dobavljala Srbiji potrebne količine sladkorja. Takoj bo dobavila 100 vagonov sladkorja, nadaljnje količine pa pozeje. Obseg srbskih kompenzacijskih dobav še ni določen.

Zadnje slovo od dr. Gregorja Kreka

Ljubljana, 4. septembra
Zadnja pot akademika in profesorja naše univerze dr. Gajmira Kreka je pokazala, kako visoko so pokojnika cenili vsi stanovni ljubljanskega prebivalstva. Ob uri pogreba so se zbrali na žalah v velikem številu pokojnikov stanovski tovariši in sodelavci na kulturnem in znanstvenem področju. Navzočnih je bilo tudi mnogo njegovih prijateljev in znancev, v velikem številu pa tudi mlajši pravniki, ki jih je dr. Krek znal spretno uvajati v pravno znanost. V kapelici sv. Andreja, kjer je ležalo truplo pokojnika, so se zadnjič poslovljali od njega.

Pred molitnico je ob 5. popolne trnovska duhovščina najprej opravila molitve, potem pa je pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom dirigenta Poliča zapel Galusovo žalostinko »Ecce homo«. Prvi se je od pokojnika poslovil predsednik Akademije znanosti in umetnosti prof. dr. inž. Milan Vidmar, ki je v izbranih besedah poudaril zaslug dr. Kreka pri ustanovitvi in organizaciji našega najvišjega znanstvenega zavola. Velika pokojnikova zaslug je, da se je naša Akademija znanosti in umetnosti brž dostojno uvrstila v krog enakih ustanov po svetu. Vestnost in ljubezen, ki jo je kazal pri svojem delu, bodo njegovi nasledniki vedno negovali.

Na govorniški oder je potem stopil rektor univerze dr. Milko Kos. V svojih govornih besedah je med drugim dejal, da je kruta smrt v kratkem že drugič posegla v vrste profesorjskega zbora naše Almae matris. Pokojnik je bil med tistimi, ki so ol vsega početka skrbeli za napredek našega vseučilišča. Že od mladih nog se je posvečal pokojnik znanstvenemu delu in potem vse svoje znanje in sposobnosti namikal naši mladini. Že zgodaj se je začel zanimati za lepo knjigo. V dejanju je to dokazal med drugim s tem, da je organiziral in vodil knjižnico juridične fakultete. Med stanovskimi tovariši je bil dr. Krek visoko cenjen in so ga trkrat izvolili za dekana pravne fakultete, enkrat pa tudi za rektora. Slovenska univerza bo znala ceniti poštrevnost, ki jo je pokazal pokojnik pri svojem delu zanj.

Besede govornikov so pogrebeci pozorno poslušali, potem pa se je razvil žalni sprevod. Za krsto, ki je bila pokrita z vencem, so stopali pokojnikovi svojci, potem pa predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. inž. Milan Vidmar z rektorjem univerze dr. Milkom Kosom in dekani fakultet, celotni profesorski zbor juridične fakultete, škof dr. Rožman, člani Akademije in ves ostali profesorski zbor naše univerze. Številno so bili zastopani slovenski glasbeniki, pokojnikovi prijatelji in znanci. V cerkvi pri sv. Križu je najprej duhovščina opravila molitve, potem pa je orkester Glasbene Matice pod vodstvom skladatelja Škerjanca zaigral pokojniku v slovo Čajkovskega »Elegije«. Mnogim so tuborni zvoki glasbil privabili solze v oči.

Ob grobu se je poslovil od pokojnika dekan pravne fakultete dr. Henrik Steska. V jedrnatih besedah je očrtal dr. Krekovo znanstveno kariero in opisal zasluge, ki si jih je pridobil z delom za našo pravno znanost, glasbo in leposlovje. Govornik je ob zadnjem slovesu zagotovil trajno hvaležnost pravne fakultete za vse pokojnikovo delo, ki ga je storil za njen prospek. Žalno svečanost so zaključili pevci z vedno lepo nagrobnico »Blagor mu«. Ko so padle prve grude zemlje na krsto, so se pogrebeci v mislih pomudili pri pokojniku in se nato počasi razšli.

Prva matura v Ljubljani

O maturah na srednjih šolah se mnogo govori, malokdo pa ve, kdaj so se pri nas pričele.

Leta 1848. z novo konstitucijo v Avstriji ustanovljeno naučno ministrstvo je ukinilo z odlokom z dne 10. marca 1848 dotedanji dveletni filozofski učni tečaj in namesto tega ustanovilo sedmi in osmi gimnazijski razred, torej današnje popolno gimnazij. V Ljubljani se je izvedla prenovna s šolskim letom 1849/50. To leto se je vpisalo v vseh osem razredov 589 učencev. V osmem razredu je bilo ob koncu leta 60 učencev, od katerih se jih je javilo k maturi 44. Vršila se je od 16. do 20. septembra 1850. To prvo maturo je napravilo le 36 učencev, torej nekaj več kot polovica vseh osmošolcev. Zrelostni izpit so potrebovali le tisti, ki so se hoteli vpisati na univerzo. Dasi so se izpraševalne komisije po navodilih morale pri snovi izpita ozirati na to, kar so se bili učenci pri dotedanjem učenju srednje šole lahko naučili, vendar

so se učenci maturo bali in so se tudi v naslednjih letih prijavljali k izpitu nekako v istem razmerju kakor prvo leto.

Leta 1853, ko bi bil moral delati maturo Levstik, se jih je prijavilo med 38 osmošolci 19 k zrelostnemu izpitu, katerega jih je napravilo 15. Leta 1855, ko sta dovršila gimnazijo z maturo Franc Erjavec in Simon Jenko, je bilo tudi 38 osmošolcev. Tudi to leto se je prijavilo k izpitu 19 učencev, napravilo so ga vsi.

Z reorganizacijo srednjih šol je prišel pod vodstvo in nadzorstvo gimnazijskega ravnatelja tudi ljubljanski botanični vrt, kar je zaradi tega važno, ker je dovolilo naučno ministrstvo na prošnjo vrtnarja Andreja Fleišmana in na priporočilo gimnazijskega vodje dr. Antona Jarca z odlokom z dne 14. oktobra 1850 omenjenemu vrtnarju popularna predavanja iz botanike. Dasi niso bila namenjena gimnazijcem, vendar so poslušali ta predavanja na nasvet ravnateljstva tudi višjegimnazijci. Pričela so se 15.

marca 1851 v učilnici VIII. nadstropja. Ob koncu šolskega leta je bilo 120 poslušalcev, največ gimnazijcev. Vršila so se po tri ure na teden. Šolsko izvestje jih označuje kot »popularno botaniko v svrhu proučitve slovenskih imen rastlin«. Od pričetka torej niso bila ta predavanja neobvezna gimnazijski predmet, kakor pravi Slovenski biografski leksikon na str. 181.

Dne 27. februarja 1853 sta pričela predavati Karel Dežman o okameninah in Filip Pavšič o toploti, leta 1854 pa prof. Mitte o poljudni fiziki. Tudi ta predavanja so gimnazijci pridno obiskovali.

Z udeležbo pri teh predavanjih so gimnazijci pokazali, kakor pravi gimnazijska kronika, da imajo mnogo smisla za prirodoslovne nauke.

V zvezi z navedbo prve ljubljanske maturo navajam to v pojasnilo, zakaj da so bili razen Jenka in Mandelca Vajevci usmerjeni v prirodoznanstvo. Dr. J. L.

K razstavi filma v Benetkah

Evropski film se pod vplivom vojne zmerom bolj in bolj razvija v poročevalskem smislu, zakaj poročevalska oblika med vsemi vrstami zabave in propagande dosega največji učinek. Film je v nekem pogledu po svoji globitvi podoban radiu: film prodre v vse dele in v vse plasti, njegove optične igre, njegovi dialogi, njegove razveseljajoče, k razmišljanju dvigajoče ali k oddihu vabeče glasbene predstave izvajajo na vsem kontinentu svojo poudarjeno, od vseh zaželeno, od nikogar zasovoženo oblast.

Po izostanku ameriškega filma
Ponekod je bilo zadnji čas sicer nekaj razburjanja, ko so v različnih pokrajnih filmih ameriškega izvora polagoma izgubili in je proizvodnja evropske industrije prevzela vodstvo. Od kraja so se nekateri bali, da bo obiskovalca kina, ki se je bil privadil na imena in način preokooceanskih igralcev in režiserjev, izostanek njegovih inozemskih ljubljencev preblesteno zadel ter bo svojo nejevoljo izpričal na ta način, da bo opustil obisk kinematografov. Na veliko presenečenje pa smo doživeli, česar mnogi niso smatrali za mogoče. Obisk kinematografov je namreč postal še večji kakor je bil prej in celo izdelki manjših, v filmski industriji manj pomembnih dežel so brez muke lahko izpolnili vrzeli, ki je nastala z izostankom poprejn tako močnih ameriških tekmecev. Ta razveseljivi pojav pa seveda nikogar ni odvrnil od dejstva, da je treba odpad velike, z ogromnimi sredstvi delujoče izvenevropske proizvodnje nadomestiti s povečano intenziteto evropske filmske industrije. Spričo dosedanje razdrobljenosti sil filmskega ustvarjanja na kontinentu je treba rešiti vrsto vprašanj kontinentalne avtariktine proizvodnje.

Ustanovitev Mednarodne filmske zbornice

Za reševanje novih nalog, ki so z novim položajem nastale, je bila na pobudo mnogih filmov blizu stojišč krogov v Evropi julija lanskega leta ustanovljena Mednarodna filmska zbornica, za katere prvega predsednika je bil izvoljen zaslužni delavec na tem področju grof Volpi di Misurata. Zbornica je kot predstavnica vseh panog te mlade industrije kmalu zavzela važno mesto v evropskem gospodarskem in kulturnem življenju ter se je uspešno uveljavila tako pred pristojnimi mesti evropskih vlad, kakor tudi v zboru gospodarskih in umetniških organizacij. Zbornica je v prvem letu svojega delovanja po vrsti zasedala: lani julija v Berlinu, septembra v Benetkah, novembra v Monakovem, marca v Berlinu, aprila v Rimu, maja v Firenzi, dne 30. avgusta pa se je o priliki letošnje Filmske Biennale vnovič sestala v Benetkah. Za redna zasedanja tvorijo važno osnovo za vse ukrepe, ki bodo v bodoče uravnavali razvoj evropskega filma. Gradivo, ki ga nudijo ta zasedanja, ni zanimivo le za ožji krog v filmski industriji neposredno udeležencev gospodarstvenikov, umetnikov in tehnikov, temveč vobče za vsakega kulturnega človeka, ki mu je bodočnost filma v Evropi in s tem razvoj kinematografije po vojni v svetu resnično pri srcu, za človeka, ki filma ne smatra samo za sredstvo zabave in razvedrila, temveč za važno ustanovo kulturnega življenja narodov.

V Evropi je 27.000 kinov

Nekaj številik naj naznači obseg tega tehničnega in organizatoričnega vprašanja. Pred vojno se je oskrba Evrope s filmi zela lahka zadeva, ker se je večina držav brez pridržka zaplala uvozu ameriških izdelkov. Švedska je dobivala 80 odstotkov, Španija in Nizozemska 70, Danska, Francija in

Madžarska 60 odstotkov filmov, ki so jih predvajale, iz Hollywooda. Lani so te številke sicer znatno padle, a so še zmerom znašale 75 odstotkov za švedsko, 40 za Dansko, 33 za Španijo, 20 za Madžarsko — vpliv izvenevropskih znakov je bil še zmerom izrazit. Zdal pa, ko so kopije ameriških filmov zaradi vojne trajno postale redke in so razen tega evropski narodi sami zavzeli drugačno stališče do vsebine proizvodov iz USA, mora evropska proizvodnja sama iz sebe kriti velike potrebe kontinenta, ki so znašale doslej 475 do 500 filmov na leto. Odprto je še vprašanje, ali bo evropska industrija v tehničnem, gospodarskem in umetniškem pogledu kos tej nalogi in bo ustregla zahtevi, ali pa bo treba seči po drugem ukrepu — skriti šteto kinematografov na evropski celini, ki se cenit približno na 27. 000, ter predvajanje novih filmov nadomestiti z reprizami starih.

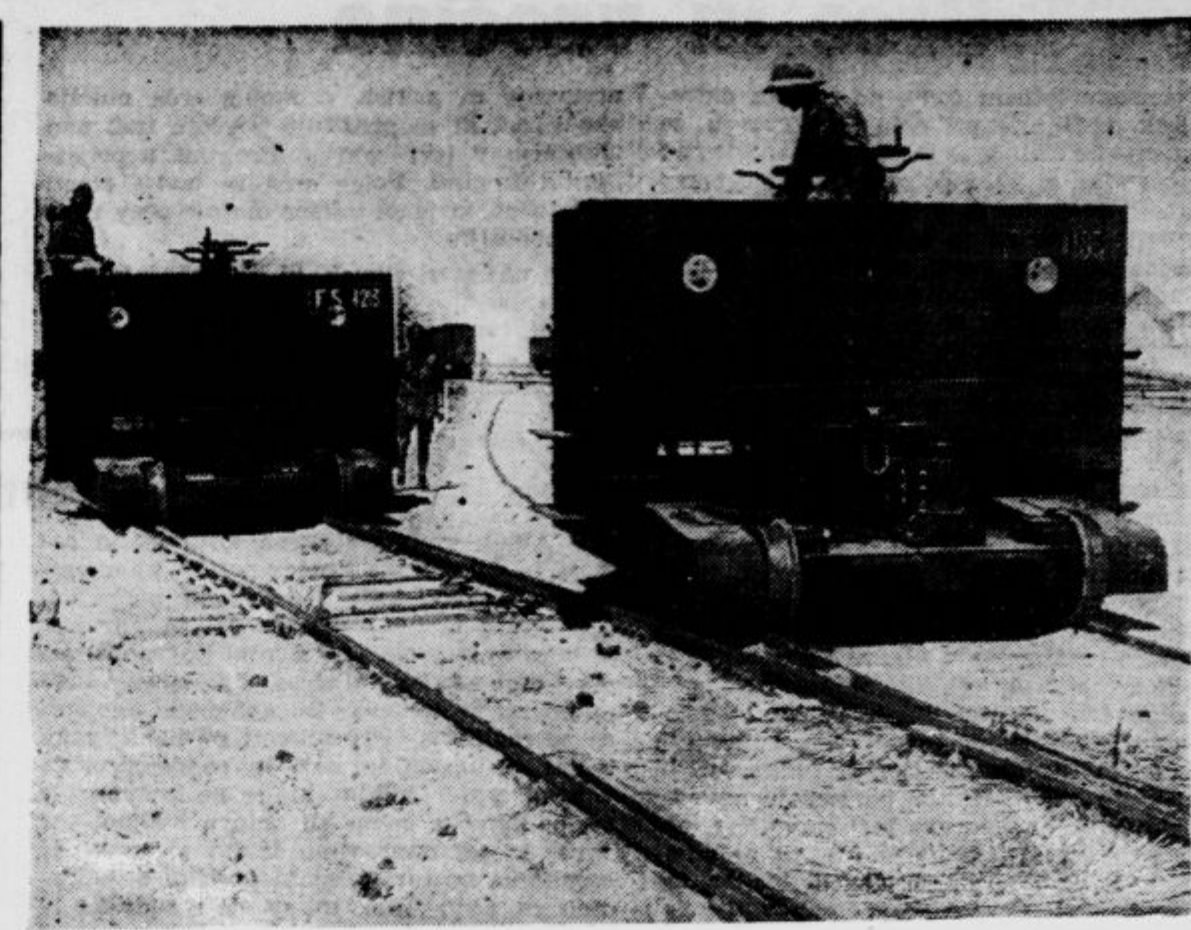
V proizvodnji sta na prvem mestu Nemčija in Italija

Med evropskimi državami, ki so doslej že imele svojo filmsko industrijo, sta na prvem mestu Nemčija in Italija. Lani je Nemčija izdelala 104. Italija pa 90 filmov. Njima so sledile Madžarska z 42, Švedska s 30, Francija in Španija vsaka s 25 filmi, medtem ko šteto filmov, ki izpolnijo program enega večera, izdelanih v Švici, Belgiji, Finski, Norveški, Bolgariji in na Portugalskem ostaja pod 5. Velikost in šteto ateljev v posameznih deželah ustrežata v splošnem uspehu proizvodnje. S proizvodnicami v Berlinu, Monakovem, na Dunaju in v Pragi premore Nemčija 46 ateljev, Italija 26, švedska 12, Španija 10, Madžarska 8, Finska in Belgija po 7, Nizozemska 4. Francija je imela precej široko razpredeno državno obščala v zastoju. Z obnovitvijo reda in dela pa bo Francija lahko celotni proizvodnji prispevala toliko filmskih ateljev, da bo njih celotno šteto zrastle nad 140. Če računamo, da traja vrtenje velikega filma približno 3 mesece in

V Nilovi delti leži bogastvo Egipta

Nil je pravi življenjski živec Egipta. Na njem sloni gospodarsko življenje dežele. Z abesinskih gora prinaša voda blato, ki vsebuje mnogo rodovitnih sestavin in pokriva površino egipčanskih tal v poplavenem območju. Od najstarejših časov so skušali imeti od Nilovih poplav kar največ koristi na ta način, da so vodo po kanalih napeljavali na polja. Pozneje, ko so začeli gojiti bombaž, ki ga je uvedel Mohamed Ali leta 1821. so Egipčani spet posvetili več pozornosti umetnemu namakanju. Slavni nilski jezovi združujejo velike količine vode in jih ob času nizkega vodnega stanja puščajo naprej na polja. Samo pri Assuanu zgrajeni jez združuje 5.500 milijonov kubnih metrov vode.

Egipt je najgostejše naseljena dežela na svetu. Naseljeni in gospodarsko koristni del Egipta (okoli 40.000 kvadratnih kilometrov) je opek pas na obeh straneh Nila, ki tvori komaj dvajset del celotne površine dežele. Tam se je naselilo 99% prebivalstva. Na okoli 40.000 kvadratnih kilometrov velikem prostoru, ki meri približno toliko kakor Švica, živi stisnjeno 15 milijonov prebivalcev, tako da je Egipt najgostejše naseljena dežela na svetu, če upoštevamo samo obljudeno površino. 400 prebivalcev odpade na kvadratni kilometer, medtem ko izkazuje Belgija in Holandska, deželi z najgostejše naseljenim prebivalstvom, samo 274 oziroma 246 prebivalcev na kvadratni kilometer. Povprečno ima

Locomotorji v obratovanju na odseku železniške proge, ki je na egipčanskih tleh v Italijanskih rokah

Če zmanjšamo šteto ateljev, ker so zelo različne kakovosti, za eno tretjino — na okrog sto — in če upoštevamo, da veak film zaposluje najmanj dva ateljeja, dobimo, da letna proizvodnja v Evropi lahko doseže 200 filmov. Povprečna potreba evropskih kinematografov pa se giblje od 180 do 200. Evropska proizvodnja bi torej pri smotrni razdelitvi lahko dobavljala zadostno šteto filmov, ker je slikovnih in zvočnih aparatov dovolj na razpolago.

Problem osebja in materiala

Težje pa so v vojni razmere, kar se tiče filmskega materiala in personala. V interesu štednje bo na vsak način treba gledati, da se razvada, v teku proizvodnje po večkrat smetati eno in isto sliko — nekateri režiserji zenejo kar do 20 ponovitev istega prizora — odpravi. Ni dvoma, da po prejšnjih skrbnih vajah dve ali tri ponovitve zadostajo. Prav tako bo treba z rezanjem bolj štedljivo ravnati, da se izognemo ponovnemu snemanju vzorcev. Razdeljevanje filmov pa bo treba urediti tako, da bodo poslovalnice izhajale z manjšim številom kopij. Vprašanje personala zahteva predvsem ožje sodelovanje umetniškega in tehničnega štaba med snemanjem, predvsem velikopotezno spoznavanje režiserja z arhitektom, operaterjem in zvočnim mojstrom, Marsikatera predelava, napačna osvetljava in akustični nedostek bi bil odveč in s tem bi bilo nekaj časa pridobljenega, če se ljudje pred pričetkom snemanja spoznavajo. V filmskem ateljeju ni nič malenkostnega ali slučajnega, vsaka malenkost se lahko na lepem razrase v oviro, ki zaustavi celotni načrt.

Šnja leta so pošiljali semena tudi v Alžir, Tunis, Grčijo in v južno Italijo. V teh deželah so začeli šele zadnji čas gojiti bombaž, vendar so količine v primeri s svetovno proizvodnjo brezpomembne. Sedaj, ko vsepovedno primanjkuje maščob, pridobivajo jedlino olje tudi iz bombaževga semena.

Velikega pomena za Egipt je pridelek koruze. Dežela faraonov proizvaja okoli eno četrtino celotne afriške produkcije koruze. Za primerjavo naj navedemo obdelano površino in pridelek koruze leta 1938. V Egiptu, Nemčiji in Bolgariji. Omenjeno leto je merila v Egiptu s koruso zasajena površina 629.000 ha, pridelek pa je znašal 15.707.000 q. V Nemčiji so s koruso posadili 66.000 ha in pridelali 1.794.000 q. V Bolgariji je s koruso obdelana površina znašala 700.000 ha, pridelali pa so 5 milijonov 323.000 q. Če primerjamo pridelek v Egiptu z onim v Bolgariji, vidimo, da je na približno 10% manjši površini bila pridelana na rodovitnih egipčanskih tleh trojna količina bolgarskega pridelka koruze.

Egipt spada tudi med proizvajalce pšenice. Za primerjavo naj navedemo obdelano površino in pridelek pšenice leta 1938. V Egiptu in Nemčiji. Tečaj je bilo v Nemčiji s pšenico posejanih 2.038.000 ha, pridelek pa je vrgel 55.781.000 q. V Egiptu je merila obdelana površina 595.000 ha, pridelali pa so 12.502.000 q pšenice. Omeniti je treba dalje, da je tudi pridelek riža v Egiptu zelo velik. Po podatkih iz leta 1938, so ob Nilu pridelali 8.878.000 mrtkskih stotov, medtem ko so v Italiji, ki je znana kot pridelovalka riža, omenjeno leto pridelali le 8.168.000 metrskih stotov.

Mnogim ljudem bo najbrže neznano, da so v Egiptu tudi znatni vrelci petroleja. Izvirni se nahajajo v Jemsi in Hurgadi na obali Rdečega morja. Zadnja leta so jih začeli temeljito izkoriščati. Produkcija se neverjetno hitro dviga. Leta 1937. je znašala proizvodnja 171.000 ton, naslednje leto že 226.000 ton, leta 1939. pa 666.000 ton. V tem letu je znašala proizvodnja v Iranu 10.367.000 ton, v Rumuniji 6.239.000 ton, v Iraku 4.116.000, v Nemčiji 647.000 ton in v Poljskem 623.000 ton.

Neprecenljive važnosti za Egipt je bližina Sueskega prekopa. Odkar so ga zgradili, je vsako leto več prometa po njem. Leta 1937. je dosegel rekordno višino. 6570 ladij s skupno 36.129.000 registrskimi tonami je šlo skozi prekop in je bilo na pristojbinah plačano družbi za vzdrževanje prekopa okoli 1.5 milijarde frankov. Zaradi vojne je promet po prekopu zastal, svoji važnosti pa zveza med Sredozemskim in Črnim morjem kljub temu ni izgubila.

Otok najslabšega podnebja. Otok Jan Mayen, ki leži kakšnih 500 km severno od Islanda, ima brez dvoma najtrše, najneugodnejše podnebje na svetu. Povprečno vlada lepo vreme na njem le do 24 dni na leto. 33 dni divjajo preko otoka orkani s hitrostjo 300 km na uro. Vse ostali čas je nebo povsem pokrito z oblaki. Cazen tega Jan Mayen pogostokrat obiskujejo potresi.

Inserirajte v »Jutru«

enem pa dokaz njegovega visokega in strogega kulta jezika in sloga.

Naj opozorimo za danes na nekatere Schopenhauerjeve opazke, ki se tičejo predvsem čitatelja poučnih knjig. Bodi takoj povedano, da je bil Schopenhauer goreč čitatelj. Da ni prebral samo poučnih knjig, marveč tudi poezijo, pričajo nešteti citati vezane besede, zlasti iz klasičnih slovescev; le-ti so raztreseni po vsem njegovem delu, kar je za tega pesimističnega modroslovca posebno značilno. Prav zato, ker je Schopenhauer mnogo čital, je imel kaj strogo merilo za knjige in njihove pisce. Trdil je, da je šteto knjig, ki so bile kdaj spisane o neki stvari, v takem razmerju nasproti številu knjig, ki ostanejo del trajne literature, kakor sto tisoč nasproti ena. Schopenhauer daje samostojnemu mišljenju prednost pred čitanjem. Čitanje in učenje sta poljubno pridobijava, mišljenje pa ne. Mišljenje je treba vedno podpirati kakor ogenj z zračnim tokom in ga vzdrževati s stvarnim zanimanjem, medtem ko pomeni čitanje: misliti s tujo glavo, ne s lastno.

Ljudje, ki so vse življenje zelo mnogo brali in se navzeli iz knjig svoje modrosti, so podobni tem, ki so si iz potopisnih knjig pridobili natanko poznanje neke pokrajine. Ti ljudje lahko dajejo informacije o mnogih rečeh, dejansko pa nimajo nobenega temeljitvega, jasnega in zanesljivega znanja o lastnosti tej pokrajini. Ti pa, ki so mnogo premišljevali, so podobni ljudem, ki so bili osebno v tej pokrajini; ti dobro vedo, za kaj gre, poznajo tamonje zadeve in njihovi sovisnosti in so tam kakor doma.

Ko čitamo, misli za nas nekdo drugi mi samo ponavljamo njegove mentalni pro-

na prag oboe, v kateri spi mladi par svoj prvo zakonsko noč...

»Gledališče mi je bilo vse življenje pribežališče in tolažba,« pravi Elvira Kraljeva, in po načinu, kako izgovarja te besede, čutim, da ji življenje ni bilo brez senc, da ji je bilo nekaj, pred čemer je morala iskati tolažbe in pribežališča, — in našla je najboljšega, ki ga je mogla najti: v Umetnosti, v neprestanem dajanju samega sebe...

»Mogoče, da sem jih že utrudilae... pravi dalje s svojim globokim glasom, ki zveni, kakor da se neprestano opravičuje, — po več kot dvajsetih letih še zmeraj neke v dnu sra gloje stare vprašanje: »Ali bom zmogla?« Za vsako vlogo, za vsak nastop posebej.

»In vendar se mi zdí, da imam še toliko moči v sebi, da bi... in upam, da bom, igrala, kakor morda še nikdar nisem...« ji narekuje besede vera, porojena iz jasne zavesti še neizrabljene bogastva in ob zaključku tega beznegnega razgovora nene preproste, a globoko resnične besede:

»Kadar bomo vsi s srcem zraven, tedaj bomo imeli res dobro gledališče!...« K. S.

Schopenhauer o knjigah in čitateljih

Arthur Schopenhauer, pomembni predstavitelj filozofije volje, je spisal ob robu svojega življenjskega dela mnogo člankov in opazki, ki se obračajo bodisi do pisateljev, bodisi do čitateljev. Ti članki so nekatere obrobne opazke k Schopenhauerjevemu čitvu, njegove izpovedi, napadalnici pamfleti, zagovori ali pa kritični dosedki k proučevanju literarne psihologije pisatelja, dela in bralca. dokaz filozofovega navdušenega in iskrenega zanimanja za umetniško delo in njegove estetike vrednote, ob-

KULTURNI PREGLED

Novi ljudje v naši Drami

Elvira Kraljeva

Koliko nas je bilo, ki smo v davnih otroških letih sanjali o nekem pravičnem svetu, po katerem se homo nekdo sprehajali, — in še pozneje, v doških in dekliških letih smo dolgo nosili s seboj skrivno hrepenežajočo svetelno, božanskem hramu Umetnosti... Pa se je z leti ta pravični svet, ta svetli hram odmaknil nekam onkraj obzorja, mi pa smo postali navadni zemljani, ne da bi se dobro zavedali, kako in kedar. Le redkokdaj se je zgodilo, da so se temu ali onemu uresničile sanje...

Dvanajst otrok raste v hiši, ki se ne more ponašati s prevelikim preobiljem. Enega izmed otrok lahko vidimo celo popoldne preeseedi v temni sobi, oči vročično uprte na miniaturni oder, po katerem se premikajo pravičnica bitja — jutke. Ta bitja govore, se smejejo, se priklanjajo, živa so...

Deklece, ki neustrudno strmi vanje, že ne hodi v šolo. Ali niso to vile in palčki iz pravljic, ki jih tako dobro pozna? Ali ni ta svet, ozarjen z rdečo lučjo, resnični svet? Elvira pozablja, da sedi na stolu v temni sobi — saj to ni res! Na odru je, tamle, v tisti svileni krinolini, smeje se, priklanja se, govori in se premika, kakor jo vodi roka nevidnega režiserja. Sama se je bila izpremenila v pravičnico bitje...

Bila je stara pet let, ko je že z radovednimi očmi zrla z odra, resničnega odra doli v temni parter, kjer so ljudje, vsi praznično oblečeni in tihi, poslušali in gledali...

Sestra pokojne Marice Bartolove, tudi že pokojna Antonija Grmek, učiteljica otroškega vrt-

ca, je bila prva režiserka, ki je vzgajala Elviro Kraljevo za njen življenjski poklic. Toliko čarobnega so bile videte njene otroške oči v tišem pravičnem svetu igre, da je bila za vse čase priklenjena na igro. Med svetovno vojno jo najdemo v šoli Milana Skrbinska, po vojni pa je bil Nučič tisti, ki jo je dokončno

pridobil za gledališče. Kajti kljub tako jasnemu ključu, ki jo je z nepremagljivo silo gnal h gledališču, je ždel v njenem srcu strah, dvom, se je brez konca porajalo vprašanje: »Ali smem — ali sem res poklicanec?«

Znatej Elvire Kraljeve ni poznal polovičarstva — delu, ki si ga bo izbrala kot svoj živ-

ljenjski poklic, se mora posvetiti vsa, brez pridržka...

Učitelj, ki je imel dober žut za njeno izredno nadarjenost, se je boril zoper njene dvome in malodušnost, — in ko je zoper Jože Kovič nadaljeval Nučičovo delo, je bila mlada Kraljeva ena najboljših ženskih moči pri gledališču.

Zivljenje v številni družini ji je dalo to, česar ji ne bi mogel dati noben, še tako dober režiser: napravilo jo je manj zahtevno, kakor so običajne igralke (in tudi igralci), obzirno, uvidevno, dalo ji je polno lastnosti, ki bi si jih morala sicer šele s trudom privzgojiti... Kakor se je navadila nekot v donatči hiši brez godrnjanja nositi nogavice, čevlje in obleke za svojimi starejšimi sestrami, svoje pa dajati mlajšim. — tako se je v tej veliki igralški družini navadila brez godrnjanja vzeti vsako, še tako neznamo vlogo. In ker je skušala dati v vsaki vlogi največ, kar je mogla, je neprestano notranje rasla in se poglabljala.

Vloge, vzete iz živga, resničnega življenja, globokih doživitev in duševnih pretresov, — to so vloge, ki jih je zmeraj najraje igrala, saj je ob njih merila svoje moči, svojo umetniško tvornost.

Kakšno pestro življenje!

Ob štirih popoldne vidimo na odru štirinajstletno Ninico iz Cankarjevoga »Kralja na Belogorju«, nežno, šibko dekletce, ki se poslavlja od življenja, preden le stopilo z obema nogama vanj, — le štiri ure pomeje pa sedi za dolgo mizo v gostinski sobi oemdesetletna babica, ki nestrno pričakuje svojo mlado vnukinjo s poročnega potovanja. Iste oči, ki so prej široko odprte in žalostno strmele v nerazumljivi svet, zdaj dobrodušno, lubeče in solzeče se hočijo zmedeni mladi nar. ki ne more priti do besede, da bi ji razložil ugodno nomoto. Isto srce, ki so se prej za nekaj bežnih trenutkov krevčilo omrlje mladega knučenca, zdaj e preli ki drhte od starosti, polagajo zeleno rožmarinovo vejico

Srce in vročina

V vročem letnem času, ko toplota človeka itak nadleguje pri delu in v spanju, se nam smemo čuditi, če se mnogi pritožujejo nad utrujenostjo in nerazpoloženjem. Posebno v sopolnih dneh, ko se pripravljamo na nevihto, je videti, kakor da so celo trenirane mišice nenadno izgubile svojo moč, da so postali vsi udje težki in da so možgani popolnoma iztisnjeni citroni. To so pa pojavi, ki naglo izginejo, če smo se po hladni, deževni noči zopet dobro spočili. Drugače pa je s tisto utrujenostjo, ki kar noče preiti in ki teži ob ponedeljkih enako svinčeno na ude kakor ob sobotah po celim tednu dela in ki se očituje po najmanjših naporih z močnim srčnim utripom, z nesposobnostjo za koncentriranje misli in končeno z močnjami v vseh mogočih organih. Ta utrujenost, ki je prav za prav že bolezen, se ne da več odpraviti s temeljitim spanjem, temveč jo lahko odstranimo le z zdravniško pomočjo in smotnim načinom življenja.

Dolgo časa so menili, da so samo določene kemične snovi krive tega pojava in zato se je kemija desetletja trudila, da bi odkrila te snovi. Kakor pa kažejo novejšje raziskave, je zadeva vse bolj zamotana, nego smo si mislili. Sicer je res, da se pojavijo neke kisline, zlasti mlečna kislina, po telesnem delu v večjih količinah v krvi in mišicah in ugotovili so neoporečno, da inajo izvežbane mišice večjo zalogo drugih snovi, ki te kisline nevtralizirajo, tako zbrane alkalijske zaloge. Očitno je to v zvezi s tem, da se more telo privaditi dela. Izredno zanimivo je tudi dejstvo, da učinkujejo neki hormoni proti utrujenosti, n. pr. hormon v skorji stranskih oblisti. Glavni vzrok pojavov utrujenosti in zlasti že bolezenske kronične utrujenosti pa so po vsej priliki motnje v krvnem obtoku. Posebne snovi, ki bi povzročale utrujenost, vsesko ni.

Meritve na poskusnih osehah, ki dve noči zaporedno niso spale, so pokazale vrsto presenetljivih pojavov. Utrip je le malo narasel, količina mlečne kisline se je znatno povečala, vendar pa je telo značilno kislo le slabno izkoriščalo. V stanju utrujenosti je potrebovalo za ista dela znatno več kisika nego v spočitem stanju. Vsi organi, ki sodelujejo pri dovajanju tega vira energije, pred vsem pa pljuča in krvni obtok, imajo tedaj pri tej utrujenosti več dela. Pridružujejo se še nekatere druge motnje. Osebe, ki so bile utrujene od bdenja, so se tresle kar po vsem telesu, če so vtaknile roko ali nogo v hladno vodo. Takšne reakcije, ki gredo preko meje, pa se niso kazale samo na telesu, temveč tudi v duševnem področju. Preutrujeni ljudje se razburjajo na naravnost nesmiseln način tudi nad malimi stvarmi, ki so zdravemu človeku popolnoma nevažne. V takšnem stanju so sposobni nezadržanih izbruhov jeze ali krčevitega joka, ki ga pozneje v spočitem stanju sami ne razumejo več. Malih vsakdanjosti človek tedaj prav tako ne more duševno predelati, kakor ne more njegove mišice predelati mlečne kisline.

Kakor se najtanjše žile v preutrujenosti nagibajo h krčim in ovirajo s tem vse krvni obtok, tako morejo tudi glavne žile, ki oskrbujejo srce, in srce samo v tem stanju, uganjati vsakovrstne nerednosti. Občutek, kakor da ga nekaj stiska za prsa, nadležno

utripanje in pritisk v okolici srca mučijo »bolnika«, ki se pritožuje pogosto tudi nad slabostjo in levi »old in drugimi neprijetnimi težavami. Poleg srca se javlja zlasti še želodec, ki je za takšne motnje prav tako zelo občutljiv.

Kaj naj stori človek, ki ga obhajajo takšne težave?

Pred vsem mora ugotoviti, da-li gre za pojave normalne utrujenosti, ki jo lahko odpravimo samo z zgodnjim spanjem, pa-

Dolomiti

V Alpah imamo številna gorovja, ki se sotoje iz dolomitske kamenine. Najznamenitejši so seveda tisti v bolzanski pokrajini. Dolomit, iz katerega sestojijo ta gorovja, je tako zvan izomorfni dvojni karbonat, sestavlja ga kristaliziran ogljenčev kislil magnezij in apnenec. Od apnenega dolomita se razlikuje čisti dolomit po nekaj večji trdoti, po specifični teži in po dejstvu, da v nasprotju s kosom kade ne zašumi, če ga polijemo s solno ali octovo kislino, pokus, ki ga napravimo lahko z vzorci te kamenine po turi v vsaki gostilni s steklenico za jesi. Ime, ki ga nosi rudnina in gorska skupina v Južnih Alpah, spominja na francoskega geologa in mineraloga Dolomilija (1750 do 1801), ki je znan tudi kot učeni spremljevalec Napoleonove odprave v Egipt.

Dolomitne kamenine v ostalem niso enovrstne, razlikujemo tako zbrane normalne dolomite ki sestojijo iz enega molekula magnezijevega in enega molekula kalcijevega karbonata, dalje pogostejše vrste dolomitskih apnenec, ki vsebujejo več kalcija. Tej raznovrstnosti v sestavi ustreza tudi raznovrstnost v strukturi, ki je lahko mramornata, kristalinska, zrnata ali luknjičava. V dolomitskih gorah so pogoste tudi jamske tvorbe. Dolomit prepereva le počasi, a znatno so zanj strmo dvigajoče se, divje, razvalinam podobne oblike skalovja.

Kako je nastala ta čudna kamenina, še ni povsem trdno dognano. Podmena, ki je veljala dolgo časa, da so nastali dolomiti iz apnenca pod vplivom magnezijevih par, se je naslanjala zlasti na tesno navezanost apnenčevih in dolomitskih plasti ter na stike z vulkanskimi kameninami. Toda danes se da ta teorija vzdržati le v omejenem obsegu, kajti prodrla je naziranje, da imajo Dolomiti, kakor vse Apnenčeve Alpe, svoj izvor v koralnih živalih in morskih halugah ter da so nastali v tistem morju triaske dobe. Poznamo apnate alge, ki vsebujejo 7 do 13 odstotkov magnezijevega karbonata. Zelo verjetno je, da so s počasnim izluževanjem ogljikove kislega apna (kar bi potrejevala zelo luknjičava struktura mnogih dolomitov) nastali dolomitski apnenec in normalni dolomiti z 20 do 40 odstotkov magnezijevega karbonata. Toda uganek okrog nastanka teh rudnin je ostalo za bodočnost še vedno dovolj.

Dolomitska gorovja spoznamo razen po njihovi razdrapani obliki lahko že od daleč po znanem pojavu alpejskega žarenja. To žarenje je ob svetlih dolomitskih vrhovih še posebno izrazito in nastaja na isti na-

metnim življenjem in smotno krabo ne-dejkega počitka — ali pa gre res za nastopajočo bolezen. Kronična utrujenost pomni namreč lahko že prehod iz zdravlja v bolezen. Pokazalo pa se je, da se dajo tudi hudi primeri takšne utrujenosti popolnoma odpraviti z rednim življenjem, dihalno gimnastiko in raznimi zdravniškimi ukrepi. Ljudje, ki se jih sredi najboljše delovne energije lotijo ti pojavi, naj tedaj ne mislijo takoj, da gre za kakšno hudo obolenje srca ali želodca, temveč naj prepustijo zdravniku, da ugotovi pravi vzrok. V mnogih primerih jim lahko pomaga že preprost nasvet.

Steklina

Steklina je bolezen, ki napade psa, pa tudi mačka, konja, govedo, ovco, osla, mulo, volka, lisico, hljeno, jazbeca, kuno in šakala. Izmed teh živali popade človeka največkrat stebel pes ali mačka, le redko stebel volk ali lisica. Z ugrizom mu zastrupijo kri in tudi človek dobi to bolezen.

Kako spoznamo steklo žival, da se je vemo in znamo varovati?

Steklina je pri psu najbolj poznana bolezen in se tudi pri psu največkrat primeri. Poglejmo, kako se pokaže pri psu.

Pes postane mršav, sam svoj, nemiren in neubojljiv. Rad se zarje in skrje ali pa uide in se vlači po več dni okrog, preden pride domov, kjer se spet skriva. Jed mu nič kaj ne diši; ogledava pa včasih popolnoma neužitne reči in jih požira. S početka popada svoje sovratnike in mačke, pozneje pa se spravi na govedo in človeka. Včasih je tako divji, da popade vsako stvar, ki mu je na poti, in se vanjo zagrizi. Nekaj časa pozna še domače ljudi, posebno gospodarja, pozneje pa tudi njega popade. Glas se mu izpremeni, ne laja več, kakor prej, temveč nekako čudno tull. Spodnja čeljust in spodnji del života postaneta mrtvična, rep se mu pobesi. Mrtvoud je vsak dan hušji, pes silno shujša in pogine v petih ali desetih dneh.

Najgotovejše znamenje, da je pes stekel, je sprememba glasu ali lajanja. Glas je višji ali nižji kakor navadno, vedno pa hripav, in če tudi zalaja, je začetek lajarja le nekako čudno tuljenje. Strup stekle živali je v njeni sline in krvi. Strup tvori tako zvana Negrijeva telesa, ki se zelo hitro množijo, in s silno človeku vcepljene, se zarode tudi v njem in povzročijo to grozno bolezen. Če namreč stekel pes ugrizne človeka do krvi, pride strup s slino v kri in zastrupi človeka. Steklina se pri ugrizenem človeku pokaže šele po daljšem času, najdalje čez eno leto dni, največkrat pa 40. do 60. dan potem, ko je bil ugrizen, ker vselej ne pride strupena silina v kri; večkrat ostane tudi na obleki, če je pes grizel skozi obleko.

Kakšna znamenja se pa pokažejo pri človeku, kadar zbolil za steklino?

Človek postane nemiren, bojazljiv, ne ljubi se mu ne delati ne jesti; bolijo ga vsi udje, v želodcu ima težave, toplota života se nekoliko poviša, zato se ga poloti žej. Rana, ki se je morda že zacelila, začne boleti; če se pa še ni zacelila, pa dobi huč duh. Bolnik dobi trd vrat, glava ga boli, v obraz obledi, gleda nemarno, žila močno in bolj pogosto bije. Tedaj se prično božastni napadi in se vrste drug za drugim z različno dolgimi presledki. V strahu in obupu besni, bije in grije okrog sebe, žej ga, pa si ne upa piti, ker že pri sami misli na pijačo dobi krč v grlu. Krč ga lomi tudi po udih. Ti napadi se vedno pogosteje ponavljajo, dokler ne nastopi zadnja ura. Život oslabi, kakor da bi bil mrtvouden, bolniku se cedijo sline iz ust, glas postane hripav, srce mu oslabi in umre.

Kaj nam je v hitrici storiti, če nas je ugriznil stekel pes?

Kadar dobi kak pes popisana znamenja stekline, se ga varuj; če še ni, bo kmalu stekel. Zapri ali ubij ga. Če te je le malo ugriznil, da ni nobene rane, ni treba pomoči, ker ti to ne bo škodilo. Rano pa, ki ti jo je zadeljal, izži z razbeljenim železom, ali jo pa izreži, da dobro izkrvavi, ter jo dobro izperi. Če to zamudiš, je vse izgubljeno. Bolniku namreč ne moreš več po-

Konjeniški oddelki Italijanske Vojske v Rusiji v področju Dona

magati ne ti ne zdravnik, da bi ga rešil, ko so se že pokazala prva znamenja stekline. Zdravnik mu le z zdravili polajša zadnji čas trpljenja.

V vsakem primeru je najbolj varno, da se bolnik zateče v najbližji zdravstveni zavod, kjer mu lahko vcepijo znameniti Pasteurjev serum.

Predpisi o prevozu mrličev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291, glede na pravilnik bivše kraljevine Jugoslavije z dne 4. novembra 1930, št. 6265/30, o pokopavanju izkopavanju in prenašanju mrličev in smatrajoče za umestno, da se izdajo predpisi o prevažanju mrličev iz pokrajine in v pokrajino, odreja:

Čl. 1. Brez posebne pooblastitve Visokega komisarja je prevoz mrličev iz Ljubljanske pokrajine ali vanjo prepovedan.

Če gre za trupla vojakov, umrlih za kakršnim koli vzrokom, je za prevoz iz pokrajine potrebna tudi izjava vojnega ministrstva, da ni zadržka.

Čl. 2. Pooblastitev za prevoz mrliča izven pokrajine ali vanjo se sme v prvem letu po smrti izdati samo, če se je ugotovilo, da smrti niso povzročile koze škrlatna, pegavica, davica ali druga nalezljiva tuja bolezen in da v času in na kraju smrti ni bilo epidemije take bolezni. Po preteku enega leta od smrti pa se sme dovoliti prevoz z pokrajine ali v pokrajino tudi za trupla oseb, ki so umrle med epidemijo ali zaradi katere izmed zgoraj navedenih bolezni.

Vselej se morajo upoštevati varnostni ukrepi, predpisani s členom 5. te naredb.

Čl. 3. V prošnji za pooblastitev nadi prevoza mrliča, ki jo je treba nasloviti na predpisno kolkovanem papirju VI. oddelku — zdravstvenem oddelku Visokega komisariata, se morajo navesti vsi osebni podatki pokojnikovi, vzrok smrti kraj, kjer je umrl, občina pokrajine in Kraljevini ali v tuji državi, kamor ali odkoder naj se mrlič prepelje, in ime spremljevalca.

Čl. 4. Če naj se prepelje mrlič v drugo pokrajino Kraljevine, obvesti Visoki komisar prefekta tiste pokrajine, kateri pripada občina, kamor naj se mrlič prepelje.

Čl. 5. Prevoz mrliča se sme dovoliti samo ob upoštevanju naslednjih predpisov: Truplo se mora zapreti v kovinsko krsto, ki se mora zavartiti in položiti v drugo krsto iz trdega lesa. Stene druge krste ne smejo biti tanjše ko 4 cm. Deske morajo biti iz enega kosa, če pa so iz več kosov, se morajo spojit na žleb z lastavičjim rezom in pritrditi z vijaki. Krsta mora biti obita z železnimi trakovi širokimi vsaj 2 cm in v medsebojni razdalji po ne več ko 50 cm. Med kovinsko in leseno krsto se mora prostor napolniti z lesnimi ostrižki; najmanj 4 cm na debelo. Truplo se mora vbrizgati v prsa in v trebušno votlino najmanj 1 liter 3%ške raztopine živosrebrnega sublimata in je treba truplo popolnoma zaviti v prt, namočen v isto raztopino. Pokrajinskemu zdravniku, okrajnim zdravnikom odn. ljubljanskemu mestnemu fiziku za glavno mesto se poverja nadzorstvo, da se te določbe strogo izvajajo.

Čl. 6. V primerih, da bi se moral prevoz mrliča iz pokrajine zaradi katerega koli

vzroka odložiti, je treba z mrličem ravnati po predpisih prednjega člena in ga v ustreznih zaprtih krstah spraviti v mrtvašnico pokopališča, ki je v občini, kjer je pokojnik umrl.

Čl. 7. Za prevoz mrliča iz kake občine Ljubljanske pokrajine v drugo veljajo brez spremembe dosedanje določbe.

Čl. 8. Kršitelji določb te naredb se kaznujejo, če ni dejanje huje kaznivo, upravno po postopku iz naredb z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8, v denarju do 1000 lir.

Čl. 9. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nasprotujoče ali z nje združljive določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Ljubljana, dne 25. avgusta 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Postavitev organizacij bivših jugoslovanskih vojnih invalidov pod nadzorstvo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291, glede na svoje naredb z dne 20. aprila 1941-XIX, št. 2 in smatrajoče za umestno, da se prilagodi delovanje raznih ustanov bivših jugoslovanskih vojnih invalidov novim nalogam, ki so nastale zaradi priključitve Ljubljanske pokrajine Kraljevini, odreja:

Vse organizacije bivših jugoslovanskih vojnih invalidov v Ljubljanski pokrajini, ki so bile z naredb z dne 20. aprila 1941-XIX, št. 2 izločene iz prejšnje osrednje jugoslovanske organizacije, se postavljajo pod nadzorstvo Visokega komisarja, ki ga bo izvrševal po svojem odposlanca.

Komisarjev odposlanec ima nalogo nadzorovati delovanje in imovino združenja, poslovanje pokrajinskega odbora in krajevnih odborov ter predložiti nova pravila za enotno organizacijo z nazivom »Associazione degli Invalidi di Guerra della provincia di Lubiana« — Združenje vojnih invalidov Ljubljanske pokrajine.

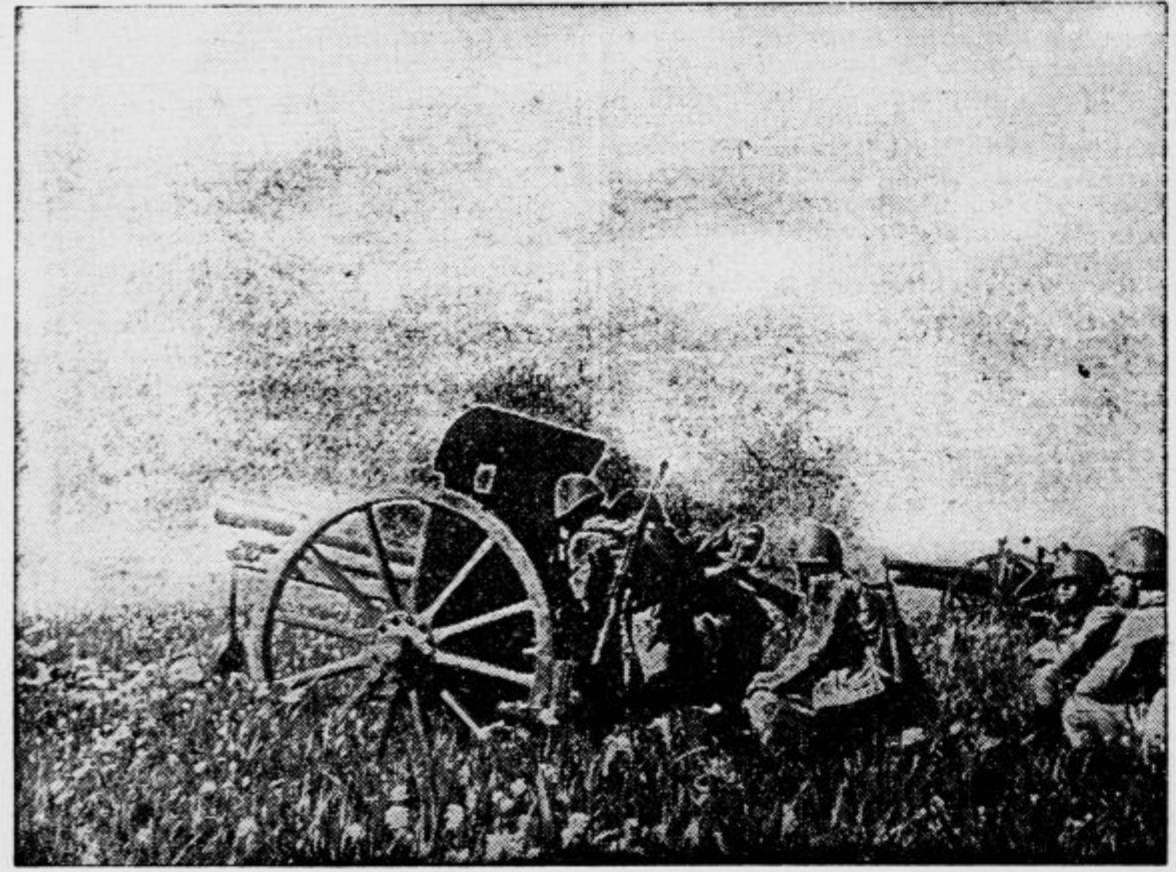
Postavitev pod nadzorstvo se razteza tudi na organizacijo ruskih vojnih invalidov, obstoječo v Ljubljanski pokrajini.

Za komisarjeva odposlanca se imenuje podpolkovnik Josip Bramo.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Ljubljana, dne 11. avgusta 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Ali ste že odposlali naročilnico za DK?

Z ruske fronte: Italijanski topovi v akciji ob Donu

ces. Je to podobno, kakor če učenec pri učenju izpopolnjuje poteze, ki jih je začrtal v obrisih učitelja. Pri branju se namreč izgubita največji del mišljenjskega truda. Zato čutimo neko oaljšanje, ko predjemo od lastnega premišljevanja k čitanju. Počasi postane čitateljeva glava zmes in zmes tujih misli. Zato se dogaja, da marsikdo, ki skoraj ves dan prebira knjige, ostali čas pa nič ne razmišlja, izgubi sposobnost samostojnega mišljenja, prav kakor se oni, ki mnogo jezdi na konju, naposled odvadi hoditi. Tako je z mnogimi učenjaki, ki so tolikaj načrtani, da so od tega kar neumni. Kajti kdor vedno, ob vsakem prostem času vzame v roko knjigo in čita, si duha ohromi v večji meri kakor oni, ki opravlja telesno delo, ker le-ta pri delu vendarle lahko razmišlja. Prenasičenost povzroča, da ostaja v duhu tem manj sledov, čim več čitamo; duh postane tabla, na kateri je izpisano križem kražem. Če prebramo nepretrgoma, ne da bi razmišljali o tem, kar smo brali, tedaj to sploh ne zapuščajo v nas korenin in se večidel zgubi. Z duševno hrano je pač drugače kakor s telesno: komaj petdeset let tega, kar poučujemo, se asimilirajo, ostalo se izloči ali izhlapi. Ne pozabimo tudi, da so na papir nanešene misli podobne sledovom v pesku: res da vidimo stezo, po kateri je kdo hodil, toda če bi hoteli vedeti, kaj je videl na tej poti, bi morali imeti njegove lastne oči.

Zapomnimo si, da ta, ki piše za nore ljudi, najde vedno zadosti širokega občinstva. Posvečajmo del prostega časa, ki nam je že brez tega skopno odmerjen, prebiranju velikih, ostalo človeštvo presegajočih duhov vseh časov in narodov. Samo te knjige nas izobražujejo in poučujejo. Slabega ne

moreš nikdar brati dovolj malo, a dobrega nikdar dovolj dosti. Če hočemo brati dobre knjige, je treba izpolniti pogoj, da ne čitamo slabih, zakaj življenje je kratko, čas in moči pa so omejene.

Vsako važno knjigo je treba takoj prebrati dvakrat, delno zato, ker drugič bolje razumemo stvari v njihovi sovislosti, delno pa zato, ker k vsakemu mestu v knjigi prinašamo pri novem branju drugačno razpoloženost, kar smo jo imeli ob prvem, zato je tudi vtisk drugačen; to pa je toliko, kakor da vidimo neko stvar v drugi osvetljavi.

Duhu ni večje osvežitve kakor prebiranje starih klasikov; brž ko vzamemo do rok katerega izmed njih, se čutimo kaj kmalu osvežene, oaljšane, očiščene, povzdignjene in okrepane, kakor da bi se napili vode iz planinskega vrelca izpod skal. Je skrivnost tega vpliva v starih jezikih in njihovi popolnosti, ali pa v veličini duhov, katerih dela so ostala toliko stoletij neporušena in neoslabljenja? Nemara v obojem.

Učenjaki so tisti, ki so čitali v knjigah, misleci, geniji, razsvetljevalci sveta in povzdigovalci človeškega rodu pa oni, ki so prebirali naravnost v knjigi sveta. Samo pisatelj, ki zajema snov za svojo knjigo v lastni glavi, je vreden, da ga čitamo. Zato prebirajmo kar le mogoče prave začetnike, ustanovitelje in odkritelje stvari, ali vsaj priznane mojstre posamezne stroke in nikar ne hlajstajmo samo po novem, zakaj dobro je le malo časa novo.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

ZAPISKI

Nov zvezek »Umetnosti«

Naš reprezentativno lepi mesecnik za umetniško kulturo »Umetnosti« je s pravkar izšlo 1.—3. številko nastopil s sedmi letnik. K zvezku se vrnemo z obširnejšim prikazom. Za sedaj naj samo za beležimo, da prinaša poleg številnih ilustracij, med katerimi je na posebni prilogi risba Ivana Vavpotiča »Podoba Ivana Cankarja na Dunaju« (1902), naslednje prispevke: Dr. Franjo Šijanec, Sedejeva freska Zlatorog in Maleševo slikano steklo »Sv. Kozma in Damijan«; Martin Benčina, O tehniki slikarstva na steklo; J. C. Oblak, Poglejve o barvah (iz filozofskega dela »Knjiga popotnika«); M. Neznani risbi Ivana Cankarja; M. Benčina, Upodobitve Ivana Cankarja; Paul Cézanne, O umetnosti; Iz umetniškega sveta. Zvezku daje prevladujoč značaj in posebno kulturno zgodovinsko pomembnost ikonografija našega največjega pripovednika Ivana Cankarja. — V prilogi »Živa njiva« so objavljene pesmi R. Gornika, Marija Skalana, Janka Samca, L. Stančka (prevodi Budhe, Werdswortha, Scheleya), Vere Remčeve in Katarine Špurove. Pozdravljajmo »Umetnosti« v novem letniku in ji želimo mnogo uspeha na trdnem začrtani poti k povzdigi naše umetniške kulture!

O Nietzscheju
V »Meridiáno di Roma« z dne 23. avgusta t. l. je pisal Giuseppe Sinatra o Nietzscheju. Vsa njegova filozofija — piše avtor — se bolj ko katera koli druga bliža propadu, drži se samo tisti del, ki je postavljen na najtrdnjejšo podlago in obdar-

jen z najbolj živo originalnostjo, namreč teorija o nadčloveku, ta smela in izvirna zasnovava o človeku, ki bo preosnoval družbo in do temelja preobrnili pojme o dobrem in zlem.

Teorija o nadčloveku, piše nadalje Sinatra, je samo posledica posebnega, prav tako izvirnega Nietzschejevega pogleda na življenje. Življenje mu je oblika heroičnega boja zoper zmote, iluzije, pesimizem, odpoved in asketizem; življenje je Nietzscheju dejavnost, borba, junštvo. Tak pogled je pravi in resnični upor zoper sleherno dekadentstvo.

Kakšne so posledice Nietzschejevega nazora o nadčloveku? Sinatra pravi med drugim, da stoji Nietzschejeve nadčlovek sredi same življenjske borbe, ki da izboljšuje vrsto s tem, da izloča slabše in ojačuje močnejše; samo v tej borbi razvija nadčlovek svojo življenjsko energijo, si osvaja nove vire zdravja, energije in vitalnosti, s katerimi skuša prekositi samega sebe. S tega vidika mora biti življenje vedno znova premagovanje, vedno podložno vojni do moči in do gospodovanja. Zato za Nietzscheja in za njegove vernike v nadčloveka ne more biti moralnih zakonov, ne nespremenljivih dobrin in ne absolutnih dolžnosti. Nadčlovek je načelno hudoben, zato ker je »hudobnost človekova najboljša moč«. Odtod mrznja do šibkih in njih pokončevanje, mrznja do usmiljenih, malodušnih, resigniranih, boječih; mrznja do idealistov in racionalistov, do metalizike in morale. Človeštvo naj bi imelo vedno pred očmi smoter: dajati življenje ljudem nadčloveškega tipa. Po Nietzscheju je treba prevrniti do kraja vse prvotne etične pojme o življenju in videti dobro samo v tem, kar pospešuje močno rast življenjske energije, zlo pa samo s tem, kar je isto-

vetno s slabostjo, malosrčnostjo in resignacijo.

To so po Sinatru temelji Nietzschejeve teorije o nadčloveku, ki je po pisčevi sodbi ostala še živa v filozofsko-pesniški konstrukciji avtorja »Volje do moči«. Vse kaže, da Nietzsche pri ustvaritvi tega tipa ni imel pred seboj samo vzroza bodočega človeka, marveč je v svojih simpatijah do nabrdane in nevkrščene človeške nature segel tudi k človeku predzgodovinske in prazgodovinske dobe, človeku, ki je stal »zarj civilizacije« in je mogel brez zavesti odgovornosti uveljaviti vse svoje moči; pri tem ga ni motilo razločevanje med dobrim in zlim, ki je plod poznejše kulture in religije. Tako obstoje idealne afinitete med človekom prazgodovinske dobe in nietzschejskim nadčlovekom bodočnosti.

Razdelitev bergamske umetnostne nagrade. Veliki Premio Bergamo, nagrada za slikarstvo, je bil pravkar podeljen takole: Prvo nagrado v znesku 50.000 lir je prejel Francesco Menzi za sliko »Družina«, drugo nagrado 25.000 lir Renato Guttuso za sliko »Križanje«, tretjo v znesku 15.000 lir Giovanni Stradone za sliko »Cvetje« in četrto v znesku 10.000 lir Renato Birolli za »Kompozicijo«.

Prilpave za novo sezono so v italijanskih gledališčih prav živahne. »Compagnia del Teatro Nazionale dei Guf« je pod vodstvom Giorgia Venturina že določila repertoar, ki navaja celo vrsto komedij Stefana Landija, Tulla Pinellija, Dursija, Fabrijia i. t. d. Prvilo v Italiji bo vzprizorjena Hebblova drama »Marija Magdalena«. Igralska družina, ki jo vodi Renzo Ricci, je uvrstila v repertoar nekatere nove komedije, med njimi Uga Bettija »Noč v begataševi hiši«, Capriolo »Neznano zem-

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

341. Kakó se imenuje tródeino altarno delo iz srednjega in dveh krilnih delov?
 342. Kdo je sladki labud iz Avonaa?
 343. Kaj je silueta?
 344. Kako si je pomagal?
 Nekí uradnik se je pred koncem svojega dopusta vrnil za dva dni domov. Potem je nameraval spet odpotovati. Bil je popolnoma sam v majhni, predmestni hišici. Ponoči ga je nenadno zbudil ropot. Poslušal je in z velikim strahom ugotovil, da nekdo odpira predale v sosedni sobi. Dobro se je za-

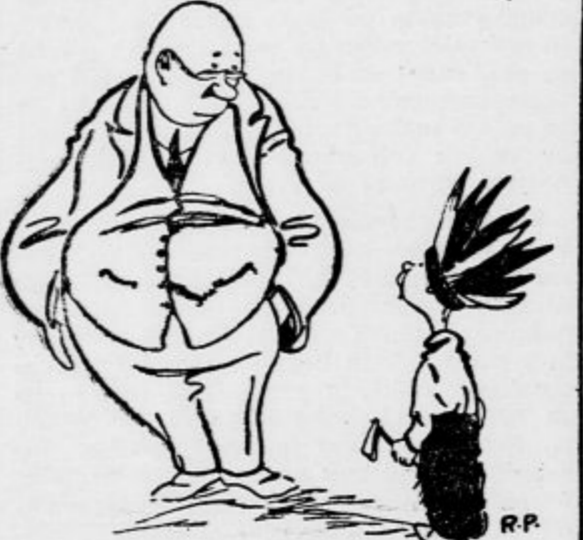
obvesti policijo, vendar tako, da bi ga vlomilci ne mogli slišati. Oglejte se po sobi in povejte, kako bi si pomagal v takšnem primeru vi!
 345. Računska naloga
 V sedmih košarah so češnje, v vsaki košari določeno število, v prvi košari največ, v vsaki naslednji košari pa manj ko v prejšnji. Če iz prve košare preložimo v vsako ostalih košar toliko češenj, kolikor jih je ravno notri, potem iz druge košare v vsako

vedal, da so na delu vlomilci, ki so bili prebrčani, da ni nikogar v hiši, kajti drugače bi zdelali bolj tiho. Uradnik ni vedel, kaj bi storil. Bežati ni mogel. Če bi klical na pomoč, bi ga morda ubili ali pa ušli s plenom, kajti v bližini ni bilo nobene hiše. Končno se je odločil, da

ostalih košar zopet toliko češenj, kolikor jih je ravno notri itd., končno iz sedme košare v vsako ostalih košar toliko češenj, kolikor jih je ravno notri, je v vsaki košari enako veliko češenj, namreč 128. Koliko češenj je bilo v vsaki košari pred prvim prelaganjem?

VSAM DAN ENA

Petrček (stricu): »Včeraj sem razbil šipo na oknu.«
 Stric: »Ali je pokalo?«
 Petrček: »Da, ali šele potem, ko sem se vrnil domov!«

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

ZENILJ IN MARLJIVOST
 Napoleon je bil pač eden najbolj delavnih ljudi, kar jih pominjajo zgodovina. Rad je zadrževal, da je marljivost neizbežna za uspeh v življenju in da bi brez nje tudi ženjaljen človek ne opravil kaj prida. Zato je tudi čebelo stavil na svoj ščit.

Nekoč so se v družbi razgovarjali in znamenit učenjak Laplace je dejal:
 — Zmerom bolj me izkušnja prepričuje, da ženji ni nič drugega kakor marljivost.
 — Tudi marljivost! ga je na kratko popravil Napoleon, veliki poznavalec ljudi.

SORODSTVO Z MATERJO BOŽJO

Prebivalci pokrajine Galicije v Španlji so zelo ponosni na svoje pokolenje in nekatere imenovane rodbine izvajajo svoje poreklo iz naravnost fantastičnih izvorov. Tako je rodbina Parga v Saavedra zadrževala, da je v sorodu z Devico Marijo. Neka stara dama iz te rodbine je še pred dobrimi 50 leti molila rožni venec takole: »Češčenca si Marija, moj teta in gospodarka, milosti polna... In naučila je tudi svoje služabnike, da so nadaljevali: »Sveta Marija, teta njihove milosti, Mati Božja, prosí za nas...«

Rešitve nalog 3. t. m.:
 336. Edipova hči z materjo Jokasto se je imenovala Antigona.
 337. Matrona je častitljiva, stara, poročena ženska.
 338. Moška rima je tista, pri kateri imamo enakoglasje samo na zadnjem, poudarjenem zlogu. Pri ženski rimi je enakoglasje na obeh zadnjih zlogih.

339. Šahovski problem
 1. Tf3—e3!, preti Dc5 in mat. Če igra črni Lf2×e3, sledi Df8—f1 in mat, če igra Te6—d6 ali c6, sledi Te3×c3 in mat, na Te6—e7 ali poteze s skakačem d5 pa sledi Sa8—b6 in mat.

340. S konjičkom

45	58	29	14	48	60	17	2
30	13	44	59	16	1	42	61
57	46	15	28	63	40	3	18
12	31	56	47	19	62	41	
38	54	27	8	39	48	21	4
26	11	32	55	20	7	38	49
53	34	9	24	51	36	5	22
10	25	52	35	6	23	50	37

DOLGO JO POZNA
 Zid naj bi pričal zaradi puške.
 — Poznate torej dobro to puško?
 — Če poznam to puško? Ah, gospod sodnik! Poznal sem jo, ko je bila še čisto majhna pištolica.

NI MU PRAV
 — Obsojeni ste na pet let ječe in na pet let izgube častnih državljanških pravic. Ali bi radi kaj pripomnili?
 — Mislim sem, da bi namesto sedenja dodal rajši še pet let izgube pravic?

BOJI SE
 Podatki: »Rojen? Kje, kdaj, kako? ... Oženjen?«
 Obtoženec se zgane:
 — Ali mislite morda zaradi svoje hčere?

Švica in življenje v sportu

Švicarski sportniki so se letos izredno razgibali in nastopili tudi v več uspešnih mednarodnih tekmah

Zadnji čas so švicarski sportniki raznih panog izredno poživili stike s sportniki ostalih držav, predvsem pa je v teh dnevih bila in bo še na vrsti vrsta mednarodnih nastopov med švicarji in Italijani. Med minulimi dogodki te vrste je bil največji lahkoatletski dvoboj v Curihu, ki je pokazal, da so švicarji tudi v vojni ohranili svoj atletski kader na dostojni višini. Italijanski novinarji, ki so pri tej priložnosti obiskali švicarje, so prinesli s seboj marsikaj zanimivih podrobnosti o švicarskem sportnem življenju in o prilagoditvi sportne in nevtarjne švice na sedanje razmere po svetu. Med temi nam je prišel v roke daljši sestavek znanega sodravnika »Gazzette dello Sport« Luigija Ferrarija, ki je med drugim zabeležil tudi tole:

»Če je Bern politična prestolnica švice, je Curih njeno sportno središče, mimo tega, da je tamkaj zbrani tudi ves finančni veliki svet. Zato je iz Curiha pogled na švicarske razmere še najbolj globok, posebno poučen pa, kar se tiče bitja in žitja v sportu.

Ko je izbruhnila svetovna vojna, so sprva tudi v švici ustavili ves obrat, deloma zaradi tega, ker so nekaj mladih ljudi potegnili v vojsko, deloma pa zato, ker je naenkrat vsenaokrog zmanjkalo sportnih nastopnikov. Po prvem letu vojne so se švicarski sportniki spet predramili in v letošnji sezoni zaživeli skoraj tako bohotno kakor v prejšnjih časih. Zdi se tako, da se je švica že skoraj prilagodila na okolje onstran svojih meja in je pod vplivom držav osi na veliko začela obnovljati delo na sportnem področju.

Švica je pred vojno uživala kot mednarodno središče prav posebno stališče, saj je bilo tamkaj zbranih več mednarodnih sportnih zvez, ki pa so v novih razmerah praktično že prenehale delovati in jih bodo v dogledni bodočnosti nadomestile druge organizacije, ustanovljene na novo z istimi cilji, toda na pobudo in pod vodstvom držav osi. Švicarji bodo tako izgubili svojo mednarodno postojanko kot zbirališče raznih mednarodnih forumov ter se bodo morali vključiti v novi sportni red, če bodo hoteli uspevati in napredovati.

Dejansko je tako tudi naziranje švicarskih sportnih voditeljev, ki naglašajo, da

želijo čim več srečanj z močnimi partnerji, ker je samo tako mogoče priti do uspehov in napredka. Povrh tega imajo švicarji v sedanjih časih tudi še to prednost, da je pri njih sport cilj samemu sebi, medtem ko je v državah osi sport samo orodje, ki je potrebno narodom v vojni za ohranitev zdravega in krepkega naraščaja. V ostalem je sedaj razmerje švicarjev nasproti ostalim narodom, ki gojijo sporte tudi v vojni, dovolj različno in zato so bili tudi povabljeni na skorajšnji sestanek v Monakovo, kjer bodo položeni temelji za novo evropsko sportno zvezo. Tam bodo imeli možnost, da se opreleljo in ustvarijo smerice za razvoj svojega sporta v bodoče.

Sportno življenje v švici je bilo letos nadvse razgibano. Izredno bogata je bila teniška sezona, čeprav se tudi v švici kakor povsod drugod čuti pomanjkanje žog, in prav konec tega tedna bodo švicarski teniški igralci pomerili svoje sile z močnim italijanskim predstavništvom, ki je zaradi tega že prislo v Montreux. Mnogo pristašev ima v švici tudi ekskurzionizem, nekakšna kombinacija med igralnim sportom in turizmom, čeprav so morali tudi tamkaj omejiti promet prevoznih sredstev in ukiniti vse olajšave za weekend. Celo vrsto prireditev so imeli na švicarskih cestah in dirkaliških kolosarjih, ki pa so tudi imeli svoje križe in težave s pnevmatikami, pri čemer so si skušali pomagati približno tako, kakor sosedni okrog njih. Najbolj priljubljenasportna panoga v švici pa je telovadba, ki jo morda gojijo celo nekoliko pretirano, kar pa izvira deloma odtod, ker ima njihova telovadna zveza še vse širše naloge kakor drugod, in sicer telesno vzgojo vse mlaline. Velik dotok so zabeležili švicarji tudi na vseh tekaliških, in sicer predvsem s pomočjo posebne atletske knjižice, ki daje lastnikom z določeniimi pogoji — to so dobri uspehi v raznih atletskih disciplinah — razne ugodnosti in tudi zunanje odlike. Propaganda te vrste je imela velik uspeh in sportna igrišča se konec vsakega tedna zmerom bolj polnijo, če ne samo z nastopajočimi, pa vsaj z množicami gledalcev, ki dajejo atletom spet nove veselja do dela.

Švicarski sport je morda dandanes bolj v poletu kakor je bil v časih pred to vojno.

Komentar o francoskem nogometu

Italijanski nogometni kapetan in dolgoletni vodja »azzurrov« na zmagoviti poti do trikratnega naslova svetovnih prvakov Vittorio Pozzo, ki se uspešno udeležuje v nogometu za zeleno mizo tudi kot sportni novinar in sodravniki torinske »Stampe« ter razkošne revije »Calcio Illustrato«, je zapisal o reorganizaciji sporta v Franciji naslednje značilno sodbo:
 »Francija je spet enkrat menjala svoje sportne voditelje, tola njihova pesem je ostala stara. Pri tem mislim predvsem na francosko nogometno zvezo, ki je iznašla spet nov način označevanja raznih igralških kategorij, med njimi tudi tako imenovanega »zveznega amaterja«. Koga bo zveza smatrala za zveznega amaterja, je nazadnje brez pomena. Dovolj je, če vemo, da je sklenila svoje aktivne člane priznati in razdeliti v naslednje štiri skupine: 1. v čiste amaterje, 2. v zvezne amaterje, 3. v pomožne poklicne igralce in 4. v absolutne poklicne igralce. Izbire je torej dovolj in za vsakega se bo v teh štirih vrstah igralcev že našlo primerno mesto.

Toda ta možnost izbire je vendarle preveč pestra in samo posledica tega, ker Francozi nikjer in nikoli ne storijo nobenega sklepa od kraja in energično, temveč vselej samo napel. In temu dosledni so bili tudi oni dan, ko so se odločili, da bodo na novo uredili svoj sport. Da bodo vsi zadovoljni in da ne bo nihče godrnjal, to je smisel in višek njihove linije v sportu. Sedaj je treba počakati, kakšne sadove bo dala ta najnovejša rešitev.

Čisto na kratko

Med prireditvami prihodnje nedelje bo najpomembnejša na italijanskih tleh, in sicer mednarodni plavalni dvoboj med Nemčijo in Italijo v Genovi. Spored bo obsegal 5 plavalnih točk, skoke in tekmo v waterpolu ter bo razdeljen na dva dela. Italijanska reprezentanca je medtem že zbrana na kraju tekmovalja, Nemci pa so prispeli v Genovo v teku minulega petka. Sestavi obeh ekip še nista bili objavljeni, kaže pa tako, da bodo z italijanske strani nosili glavno breme odločitve Angeli na 100 m hrbtno, Bertetti na 200 m prsno, Costa in Vittori na 100 m prsto, Mociani na 400 m prsto in Schipizza ter Ognio na 1500 m.

Velik atletski miting so imeli zadnjo nedeljo v olimpijskem stadionu v Helsinkih,

na katerem je nastopilo okrog 400 atletov in ga je prišlo gledat 20.000 gledalcev. Kljub temu, da Finci letos niso prav pri sportu, je bilo vendar doseženih nekaj prav dobrih izidov, med vsemi pa je najbolj presenetljivo, da je Salminen v obeh tekih na dolgih progah porazil svetovnega rekorderja Maekija s časoma 14:50.6 in 31:02. Salminen je zdaj že pri 40 letih in mu je treba torej ta dva uspeha šteti še posebno v dobro, toda res pa je tudi, da je bil Maeki večina na fronti ali vsaj za njo in ni imel priložnosti trenirati. Izmed ostalih izidov tega mitinga navajamo samo najboljše čase (brez imen), in sicer: na 100 m 11, na 200 m 22.7, na 400 m 49.2, na 800 m 1:54.2, na 1500 m 3:56.4, na 110 m z zaprekami 15.7, na 400 m z zaprekami 54.7, v skoku v višino 1.90, v daljino 7.20, ob palici 3.70, v kroglji 14.94, v klaviru 48.32 in v kopju 69.81 (Matti Järvinen). Ostali zmagovalci so pripadali mlajši gardi.

Na teniškem turnirju za madžarsko prvenstvo v uredelbo švedov je spet prišel do najpomembnejšega naslova odlični madžarski igralec Asboth, ki mu doma pač nihče ne more do živega. V ostalem je z najmočnejšim švedom poravnal račune že drugi igralec Madžarske Szentpety, ki je šveda izločil po petih setih, potem pa je Asboth neusmiljeno »povozil« tudi Szentpetyja v treh setih s 6:2, 6:1, 6:3. V damskem singlu je dobila naslov prvakinje bivša jugoslovenska igralka Alice Florijan, ki je najprej zmagala nad Italijanko San Donnino, v finalu pa bi morala nastopiti še proti Boestjevi, ki je pa ni bilo na teren.

V dnevih od 11. do 13. septembra bodo imeli Hrvati še eno zanimivo mednarodno srečanje, in sicer v tenisu proti Nemčiji v Berlinu. Hrvatske barve bodo tudi to pot zastopali Mitič, Pallada, Branović, Šarič in Würth, medtem ko bodo Nemci poslani na teren večina mlajše moči. Dvoboj je prijateljskega in propagandnega značaja.

Inserati v „Jutru“ imajo velik uspeh

MALI OGLASI

Službo dobi
 Kdor išče službo plača za vsako besedo L.—30, za drž. in prov. takso —60, za dajanje naslova ali šifro L. 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 7.— Za ženske in dopisovanje je plačati za vsako besedo L. 1.— za vse druge oglase L.—60 za besedo, za drž. in prov. takso —60, za dajanje naslova ali šifro L. 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.—

Oblacila
 Novo moško obleke iz pristne volne prodam. Oglejte si pri Kordre, Trdinova 8-III. 11681-13

Kapital
 Rentabilno podjetje išče družabnika ali posojilo 100.000 do 300.000 Lir. Ponudbe pod »Rentabilno« na ogl. odd. Jutra. 11716-16

Stanovanja
 2000 lir plačam onemu, ki mi odstopi 3-sobno stanova nje s kopalnico, v centru mesta, proti ev. zamejnvi garconerie e kopalnico in predsoho, v centru. Ponudbe pod »Domnačin« na ogl. odd. Jutra. 11589-21

Stanovanje
 Trisob. stanovanje novo komfortno, s kabinetom, se odda 1. dec. proti posojilu. Ponudbe z navedbo poklica in števila družinskih članov je poslati na ogl. odd. Jutra pod »Ugodna prilika 200«. 11737-21

Prodaj
 Krompir Vsi, ki ste kupili krompir meseca avgusta pri nas, nam takoj prinesite septembarske odrezke ABC, ker je nujno radi bodoče nabave krompirja. — Sever & Komp. Ljubljana. 11704-6

Železni štedilnik
 ter ograjda od zidanih štedilnikov prodam. Anton Kovacic, Rožna dol., Viška ul. 3. 11665-6

Medvedjo kožo
 strojno, prodam za Lir 1700. Zdravci, trgovina, Ljubljana. Stari trg 30. 11661-6

Zložljivo posteljo
 malo rabljeno, poceni prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11718-

Otroška posteljnica
 naprodaj. Ciganetova ul. 4. I. nadst. M. 11726-6

Kopalnica
 kompletna, ugodno naprodaj. Ogljed od 12. do 14. Naslov v vseh posl. Jutra. 11741-6

Pohištvo
 Jedilno mizo s 4 stoli ugodno prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11729-12

Pisalno mizo
 iz hrastovega lesa, navadno mizo iz hrastovega lesa, 2 fotelja in 2 postelji iz mehkega lesa, vse dobro ohranjeno. — prodam po ugodni cen. Naslov v vseh posl. Jutra. 11745-12

Samska soba
 kompletna, z 2 kaučema, izvirna izdelava za 3200 Lir naprodaj. KAUČ tu- di pogeeje naprodaj pri Delavnici za trikielje, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 11745-12

Izgubljeno
 je bilo nalitno pero od Groharjeve ulice do Kordrejskega kopalnišča. — Najditeelj naj proti lepi nagradi vrne: Kranjc, Mirje 25. 11739-28

Živali
 Angorce in kletke ugodno prodam. Kveder, Poljanska c. 52. 11738-27

Glasbila
 Pianino najboljšje znanke ugodno prodam za 7000 Lir in star kratek klavir za učenje za 1500 Lir. Naslov v vseh posl. Jutra. 11644-26

Obnovite naročnino!

H. de Vere Stapcoole: 17

OTOK BISEROV

Roman

Štiri mesece je staro, je dejal Van Houten, ko je pogledal datum. »To sta ladjarja Hakluyt in sin, ki ju poznam, če se prav spominjam: dva prekanjena malopridneža, kakor navadno ljudje tega stanu; toda bogata sta, se pravi, če sta res tista, ki sem slišal govoriti o njiju... Vsekako utegne biti to odkritje koristno. Poznamo ladjarje! Vidite, jadrnica ni reč, ki bi jo človek pobral kakor mošnjak in spravil v žep. Razen, če pobegneš z njo v kakšno pristanišče, kjer zakon ne velja, in jo prodaš za slepo ceno; drugače ne moreš z njo nič napraviti. Da bi jo prekrstil na drugo ime? Nu, a papirji in ladijski dnevnik? In kako naj zaveževa jezike posadki, čeprav so sami Kanaki? Po drugi strani pa imava zdaj, ko poznavata lastnike, zakon na svoji strani, ne proti sebi. Dejansko je jadrnica izgubljeno blago; če jo spraviva v pristanišče, lahko terjava nagrado za rešitev. Lepi časi se nama obetajo, ako srečno končava to reč. In nekaj si zapomnijo: zastrupljenje z lososovimi konzervami mora ostati dejstvo; preiskava, ki bi nama jo drugače naprtila vlada, bi bila nadležna, čeprav se nama je ni treba bati; glavnega krivca sva javno sodila in ga obesila ostalim v svarilen zgled, ker je kazalo, da snujejo upor.«

»Čujte,« je rekel Floyd, »k temu bi nekaj pripomnil. Ne tajim, da je mož zažubil, kar je dobil,

toda v stvar so bili zapleteni tudi drugi, in zame ni dvoma, da so vam silno zamerili svoje ravnanje. Vrhu tega ga tudi niste obesili toliko zaradi tega, kar je bil storil, kolikor zaradi tega, kar bi utegnil storiti.«

»Tako je: ker sem hotel ostalim pokazati, kaj jih čaka, in jim dopovedati, da imajo gospodarje nad seboj.«

»Obesili ste ga torej iz političnega nagiba.«
 »Res je: najprej iz političnega nagiba, potem pa tudi iz razlogov pravičnosti.«
 »Evo, prav v tem vam nasprotujem.«
 »Kako mislite?«

»V tem, da ste ga usmrtili iz politike. Najbrže nimam prav, toda obesiti človeka zato, da ustrašuje njegove tovariše, se upira moji naturi. Vsekako pa je zdaj obešen, in jalovo bi bilo na dolgo in na široko razpravljati o tej stvari.«

»Docela jalovo,« je rekel Van Houten ter nadaljeval pregled papirjev.

Nič važnega se ni več našlo. Spravila sta listine, in Van Houten se je vzdignil, češ da gre spat. Floyd pa si je prižgal pipo in krenil proti vnjnji strani otoka. Ponoči, zlasti pa ob polni luni, je bila tod samota kar strašna. Slišati ni bilo ničesar razen pesmi neskončnega morja. Mladi človek je sedel na korovnat bolvan in se zazrl v valove, ki so v mesečini hrumeli proti bregu in se razbijali v penaste brzice. Dogodki današnjega dne so ga bili potlačili, čeprav so bili učinki glede na njune namere kar najboljši. Potrebovala sta delavcev za lov na bisere, in delavci so se bili pojavili na otoku, kakor bi jih pričaral. Zelela sta si javiti, da bi mogla brez težav

odpluti na široko morje in zdaj sta imela dobro zgrajeno jadrnico, na kateri ni mogel noben vohun zalezovati njunega početja. Toda obseženje kolovodje je zadalo Floyd u hud udarec; in kar je bilo še bolj nevšečno: misel na Van Houtena je začenjala kakor prikazen ogražati njegov notranji mir.

Izabelin beg ob pogledu na obešenca je bil vrgel na Van Houtena in posredno tudi nanj docela novo luč. Bilo je, kakor da bi nedolžno povzdignila glas in ju obsodila. A vendar je bil morilec zaslužil svojo usodo. Floyd si je to spet in spet ponavljal; baš to prepričanje mu je bilo ubranilo, da ni posegel vmes. Rekel si je, da je bilo s političnega vidika varnosti njunega življenja zoper nov upor, ki bi ga vodil isti hujskač, Van Houtenovo dejanje povsem upravičeno.

Toda prikazen je slej ko prej stala pred njim in motila njegove misli. Van Houten! Mož, ki je bil stopil v zaupnost njegovega življenja, mož, ki ga Floyd nikakor ni razumel, mož, čigar osebnost je bila tako silna, čigar želje so se zmerom uresničevale, čigar beseda je bila zakon na tem otoku. Vzlic temu pa ni imel niti najmanjše mržnje zoper Van Houtena. Čarobna moč voditeljske osebnosti je prav v tem, da ne draži, marveč priteza.

Ko je nekaj časa kadil, je Floyd iztrkal pepel iz pipe in vstal. Na povratku v šotor je opazil med vnjnimi drevesi gozdiča košček beline in krenil v tisto stran. Belina se je umaknila med drevje, in Floyd je šel za njo, odrivaje hibiskove veje in tep-taje po praproti, ki je gosto rasla po tleh.

Sledil je Izabelo, dokler je ni na majhni jasi med praprotoj zagledal pred seboj. Narahlo sključena

je s hrbtno slonela ob deblu artovega drevesa. V njeni držji je bilo nekaj mačjega, kakor bi se pripravljala za skok, in njene oči so mu srepro strmele naproti, kakor bi prežale na njegov prihodnji gib.

»Izabela,« je rekel Floyd s povzdignjenim glasom, da bi ga dobro slišala, a vendar ne tako glasno, da bi mogel zbuditi pozornost Van Houtena v bližnjem šotoru. »Izabela, kaj ti je? Pojdi semkaj, saj ti nočem nič žalega. Ali me ne spoznaš?«

Izgetinj je roko in stopil korak proti nji. Obrnila se je in smuknila okrog drevesa; mladi človek je slišal njen beg po grmovju, ko mu je bila že izgnila izpred oči.

Tedaj je zapustil gozd, se vrnil v šotor in legel spat.

Ko je drugo jutro stopil iz šotora, je bila Izabela prvo, kar je zbudilo njegovo pozornost. Vrnila se je bila in je pripravljala drva za ogenj, kakor da se ni nič zgodilo. Ko pa je bilo delo opravljeno, je znova izgnila in se pokazala šele, ko je prišel čas, da pripravi večerjo.

X. MESECI DNI DELA

Prvi dan je imel Van Houten mnogo opravka s delavci, preden jih je naučil, kako naj ravna. O lovu na bisere niso imeli niti pojma, a v vodi so bili okretni kakor vidre, in vse razne podrobnosti delu so jim šle naglo v glavo. Zlasti Sru se ga je oprjel, kakor bi ga bil že od rojstva vajen, in Van Houten je nazadnje prepustil ostale njegovemu nadzorstvu ter se vrnil k jadrnici, kjer je imel delo za posadko že pripravljeno.